

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10;
ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7 1/2.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis
Lib. 0.50 pro *unoquoque centimetro quadrato*.

Cuncta mittantur ad ARISTIDEM LEONORI equitem, commentarii VOX URBIS possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN RUSSIA Apud GEBETHNER ET WOLF	IN ANGLIA Apud BURNS AND OATES	IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAЕ SEPTENTR. Apud FRIDERICUM PUSTET S. Sedis Apost. et S. Rituum Congr. Typogr.	IN GERMANIA Apud FRIDERICUM PUSTET S. Sedis Apost. et S. Rituum Congr. Typogr.	IN CANADA Apud LIBRAIRIE GRANGER FRÈRES
VARSAVIAE POLONORUM Krakowskie Przedmiescie, 15	LONDON W. 28, Orchard Street.	NEW YORK 52, Barclay Street.	CINCINNATI 436, Main Street.	MONTREAL 1699, Rue Notre-Dame.
			RATISBONAE in BAVARIA	

RERUM INDEX

DE RUSSORUM IMPERIO	D. Lascaris.
CIVILE LIBERALIUM ARTIUM OFFICIUM	I. Antonelli.
DE SANCTO PAULINO POETA	I. Lemette.
DE URBE PROPERTII NATALI	Forfex.
CUSTOS MASSILIENSIS MARIA (<i>Notre-Dame de la Garde</i>)	Fr. X. Reuss.
EX CALEDONIA - De studiorum Universitate Glasguensi	Scotus.
BEATI ANGELICI FAESULANI TABULA PETRUM APOSTOLUM REFERENS CHRI- STIANOS ADMONENTEM	Laelius.
POPULARE HELVETIORUM THEATRUM	A. Costaggini.
DE NUPERIS EFFOSSIONIBUS CRETENSIBUS	G. P.
ALOISII CLASII "LUSUS PASTORALES," Latine vertit	I. Battanius.
DE AMERICANARUM RERUM OSTENTU AD URBEM UROPOLIM - I. De urbe Uropolitana Buffalo	H. Doswald.
ARABUM MORES	A. Vieillot.
ANNALES	Poplicola.
AENIGMATA	Fr. Palata.

In tertia operculi pagina:

SOCIIS MONITUM	<i>Vox Urbis.</i>
PER ORBEM	Viator.
VARIA: Rhinoceros albus - Ioci	P. d. V.

ROMAE

EX OFFICINA FORZANI ET SOCII

M DCCCXI

COMMENTARIUM "VOX URBIS", INDICES SINGULI

IV num. ann. IV.

Iosephus Verdi - I. ANTONELLI.
De communi omnibus gentibus eloquio constituendo - N. CAPO.
De prima Christianorum persecutione deque epistula quadam Pseudosenecae iniuria neglecta - F. RAMORINO.
Anglorum monumenta - LAELIUS.
Pro Brutis - R. PANCARO.
Novae Summi Pontificis litterae de « Quaestione sociali » - FORFEX.
Chronologia Christi Domini - P. A. M. ROVITTI.
Horae subsecivae - In pueruli mortem matris lamentatio - A. GALIERO.
Communia vitae - Per aequam glaciem abundi ratio - H. D. V. PIERALICE.
Annales - POPPICOLA.
Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
Librorum recensio - H. P.
Aenigmata - DIGAMMA.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
Varia: *Recessionis singularis - Nosocomium novi generis constitutum - Ioci* - P. d. V.
Sociis monitum - A. SECRETIS.

V num. ann. IV.

De litterarum certamine a commentario *Vox Urbis* indicto iudicium sententiae:
I. - F. RAMORINO.
II. - P. ANGELINI.
III. - A. CIMA.
Poetarum mixta aerumnis gaudia - FR. X. REUSS.
De « Christiana democratia » - P. ROSSANI.
Senatus et popularium oratorum aedes Vindobonae - FORFEX.
Ex Germania - De populari quadam Germanica Societate - P. ALT.
Lympha in variolas puero ingesta - LAELIUS.
Böklín pictor - G. P.
Quaestiones inter socios propositae - De una eademque apud omnes pronuntiatione latina - A. SORDET.
De statura hominis - M. LANI.
Communia vitae - Per aequam glaciem abundi ratio - H. D. V. PIERALICE.
Annales - POPPICOLA.
Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
Aenigmata - I. CASTELLI.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
Varia: *De Sinensi « Encyclopaedia » - Nullane in posterum aquarum victoria? - Ioci* - P. d. V.

VI num. ann. IV.

Leoni XIII P. M. - A. CERASOLI.
Ex Europaeorum foedere publica futura commoda - P. ROSSANI.
Crucis historia - (ex ineditis) M. ARMELLINI.
De popularibus athenaëis - I. ANTONELLI.
Circa musicam animalia quid sentiant - P. ALEXIS.
Novus e Societate Iesu commenticiarum fabularum auctor - SENIOR.
Ex Americis - De cataractarum Niagarensium hieme - H. DOSWALD.
De sapientum inventis nonnulla - M. LANI.
Communia vitae - Per aequam glaciem abundi ratio - H. D. V. PIERALICE.
Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
Horae subsecivae:
Monti Regali vale dicens - I. SOLA.
Ad Sanctam Ritam a Cassia vulnus Spinae D. N. I. C. in media fronte referentem - I. ROSATI.
De Petro et uxore eius - I. BATTANIUS.
Vita functi viri clariores - I. F.
Annales - POPPICOLA.
Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
Librorum recensio - P. A. - H. P.
Aenigmata - F. PALATA.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.

Varia: *Utilisne terraemotus? - Quid colligatur in per-
scrutatione digitorum - Nasus Cyclope dignus - Di-
scipulorum respublica - Quae apud Iaponenses -
Ioci* - P. d. V.

VII num. ann. IV.

De opificum desertionibus - P. ROSSANI.
De saeculo XIX iudicium - SENIOR.
Litterarum hominum aerumnae et gaudia - A. BARTOLI.
Crucis historia - (ex ineditis) M. ARMELLINI.
Biblicae antiquitatis vestigationes novissimae - G. P.
Christus homo a triumpho ad sepulcrum - LAELIUS.
De librorum commercio apud Romanos - D. TAMILIA.
Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
Ex Rumenia - B. ATHANASIVS.
Communia vitae - De Paschalibus dapibus - H. DE VECCHI-PIERALICE.
Annales - POPPICOLA.
Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
Librorum recensio - I. F.
Aenigmata - I. BATTANIUS.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
Varia: *Automobile anfibium - Novum ignis lucisque
genus - Num in luce vita? - Arcana lacuum con-
nubia - Ioci* - P. d. V.

VIII num. ann. IV.

De graecis litteris tuendis in scholis secundi ordi-
nis - N. CAPO.
De « Legenda Trium Sociorum » - F. RAMORINO.
Crucis historia - (ex ineditis) M. ARMELLINI.
De Sibyllis - G. P.
Insanientis sapientiae placita - A. CERASOLI.
Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
Ex Batavia - De certamine poetico Hoefuffiano -
G. B. SPRUYT.
Communia vitae - De Paschalibus dapibus - H. DE VECCHI-PIERALICE.
Ex Americis - De rebus civilibus varia - H. DOSWALD.
Annales - POPPICOLA.
Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
Nicola Machiavelli sententiae de regni administris -
C. DEHÒ.
Librorum recensio - P. A.
Aenigmata - H. GUEPIN.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
Varia: *Divinatio per chartas lusorias - A quo Ame-
ricae nomen? - Quid de humano genere XXI° sae-
culo? - Tribus diebus Atlanticus praetermissum -
Ioci* - P. d. V.

IX num. ann. IV.

Poetici certaminis victor argenteo numismate deco-
ratus - FR. X. REUSS.
Kalendis Maiis MCM - I. TONIOLO.
De latina lingua in popularibus athenaëis - H. D. V. PIERALICE.
De Sinensium Milesii fabulis - A. COSTAGGINI.
« Typographia », ac « telegraphus », apud antiquos -
R. PANCARO.
De Tertulliano rhetore - I. MARRA.
Crucis historia - (ex ineditis) M. ARMELLINI.
Arabum mores - A. VIEILLOT.
Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
Quorundam animalium viae, pugnae, instinctus -
M. LANI.
Ex Americis - De praeside Mac Kinley suo muneris
initiato - H. DOSWALD.
Annales - POPPICOLA.
Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
Librorum recensio - I. F.
Aenigmata - I. BATTANIUS.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
Varia: *Paschalis currus et Columba Paschatis, Flo-
rentiae - Cornix et bellum - Infernae dicenda
urbs erit?... - Ioci* - P. d. V.

X num. ann. IV.

E Sinis novissima dubia - P. ROSSANI.
De latina lingua in popularibus athenaëis - H. D. V. PIERALICE.
Iaponiorum fabulae commenticiae - A. COSTAGGINI.
De sancto Paulino poeta - I. LEMETTE.
In saeculum XX a reparata per Christum hominum salute - FR. X. REUSS.
De planeta Marte - ALPHA.
De Sibyllis a Raphaelae Sanctio pictis - LAELIUS.
Nuperae effossiones in Graecia et Mycenaea actas - G. P.
Ludi veteres et recentiores - De « digitorum mica-
tione », - SENIOR.
Napoleonis ingluvies - I. ANTONELLI.
Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
Horae subsecivae - In Iosephi Verdi obitu - A. PIZ-
ZUTO - Graphis ex vero adumbrata - I. FEDELE.
De tabaco nonnulla - P. ALEXIS.
Annales - POPPICOLA.
Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
Librorum recensio - P. A. - H. P.
Aenigmata - F. PALATA.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
Varia: *Insanienti restituta mens per singularem in-
terpretationem - Ioci* - P. d. V.
Epistolarum commercium - A. SECRETIS.

XI num. ann. IV.

De arbitris lege adeundis - P. ROSSANI.
De graecis litteris tuendis in scholis secundi ordi-
nis - N. CAPO.
Musica et excellentes ingenio viri - SENIOR.
De Hieronymo Venantio deque eius libro qui « Cal-
lophilia » seu « de pulcri amore » inscribitur -
MARCUS BELL.
Divini Spiritus repraesentatio apud Urbevetanam
civitatem - ALOISIUS FUMI.
De urbano templo S. Caeciliae deque recentibus in
ipso effossionibus - ROMANUS.
Quorundam animalium viae, pugnae, instinctus -
M. LANI.
Communia vitae - Peregrinatio per cubiculum -
H. D. V. PIERALICE.
Lollius sive de propecta latinitate - P. ANGELINI.
In Iosephum Verdim - A. CERASOLI.
Latinae adnotatiunculae - Factio, Seditio, Rebellio,
Tumultus - FORFEX.
Annales - POPPICOLA.
Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
Librorum recensio - I. M.
Aenigmata - I. BATTANIUS.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
Varia: *Funera canis - Nova in latrones ex apibus
arma - Photographia ex electrone - Bibliotheca Ba-
bilonensis - Utilitas ex fumo - Ioci* - P. d. V.

XII num. ann. IV.

Victis atque victoribus quae sit in coloniis fortuna -
P. ROSSANI.
De humaniorum litterarum progressu post recentis-
sima physicorum incrementa - Ex scriptis
MAURI RICCI.
De disciplinis pueris traditis apud Romanos - G. P.
Par viatorum - De vita humana meditatio - FR.
X. REUSS.
Ex Americis - De urbe Pittsburgensi - H. DOSWALD.
Sapientum inventa - Sol in servitutem redactus -
Vita in metallis - M. LANI.
De Clasio poeta - v. u
Adamantum fulgidissimae gemmae - A. COSTAGGINI.
Arabum mores - A. VIEILLOT.
Annales - POPPICOLA.
Publici per orbem coetus legibus ferendis - SCRIBA.
Librorum recensio - X.
Aenigmata - FR. PALATA.

In tertia operculi pagina:

Per orbem - VIATOR.
Varia: *Interdum quanti sit induere vestes alienas -
Ioci* - P. d. V.

M IHI Vo
perto,
quenti senten
relatam, Augu
et civitati pra
pacis gentibu
meritos optim
demirer tot in
qui debita de
mum, populu
ferme infinitu
dantem, qui, r
sent, iura pacis
atque imperio
praedicaverint
Undenam
communis? U
opus iustitiae

Certe laus
quam a plaud
immo et esse
opibus et regio
cibus benesua
rint. At non
omnia sunt, se
videntis Dei, o
fine usque ad
suaviter».

Non human
pateat me De
singula vocant
vendum opus i
ait Propheta, «
scenti ei, quae
quasi lucernae
gna mihi spes
mea; decretur
« Iustitia elev
peccatum! »

Peccatum v
cuique viro cor
bitione mala, a
in bello occis
dictu effrenis
ille videtur opt

(1) In mente
monimus, de re
bonis artibus soc
concessam, dum
nitate longe ipsi

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15. M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 1/2.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

DE RUSSORUM IMPERIO ⁽¹⁾

Mihi *Vocis Urbis* humanitatem iam alias experto, liceat hodie, Rakovtzi doctoris sequenti sententiam, iam in pluribus commentariis relatum, Augustos et cives meos, qui reipublicae et civitati praesunt, bene non modo de Europaeis gentibus, sed prorsus de humano genere meritos optime proclamare. Idque eo magis quod demirer tot inter viros assurgere fere neminem, qui debita decoret laude principem potentissimum, populumque paene innumerabilem, locis ferme infinitum et omni copiarum genere abundantem, qui, repudiato iure belli, quo valde possent, iura pacis primum ipsi tuenda proposuerint, atque imperioso gladio pacis leges et iustitiae praedicaverint anteposenda.

Undenam haec silentii sententia omnibus fere communis? Utinam sit biblicum illud: « Et erit opus iustitiae pax, et cultus iustitiae silentium »!

✱

Certe laus praestantior a conticescentibus quam a plaudentibus est; sed non dubito fore, immo et esse quamplures, qui, alienis inhiantes opibus et regionibus, iam ab inde omnibus precibus benesudam pacis Russiam diris devoverint. At non in manu et voluntate hominum omnia sunt, sed cuncta parent dominationi providentis Dei, qui saecula distribuens « attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter ».

Non humana, sed divina refero verba, ut cuique pateat me Deum credere quaeque curantem, et singula vocantem opportuno tempore ad absolvendum opus illud ingens, quod « vivificavit », ut ait Propheta, « in medio annorum ». Hinc acquiescenti ei, quae « secundum pietatem est, doctrinae, quasi lucernae ardenti in caliginoso loco », magna mihi spes de civibus meis est, et de patria mea; decretum quippe irrevocabili iudicio fuit: « Iustitia elevat gentes, miseros facit populos peccatum! »

✱

Peccatum vero maximum omnium censendum cuique viro cordato bellum est, aut gratis, aut ambitione mala, aut avaritia susceptum. Quot enim in bello occisiones, rapinae, sacrilegia, infanda dictu effrenis communia militibus patrantur, tot ille videtur optare, qui bellum paci praeferat, vim

(1) In mentem sociorum revocamus quae iam alias monuimus, de rebus publicis non aliter ac de litteris et bonis artibus sociis scribentibus libertatem dicendi esse concessam, dummodo a *Vocis Urbis* proposito et humanitate longe ipsi non abeant. — v. u.

rationi, arma consilio. Ius autem non in vi, sed in intellectu, sicuti non in procellis atque turbibus iucunditas bonumque camporum; neque villicum credo quemquam fore, qui, optione data inter furiam ventorum, effusos imbres, grandines, inundationes, sidusque horrendum, et pluviam suavem, mitemque, levesque Zephyros, illa malit, eligatque prae istis. Adde nunc quod laboris et impendii sit populis exercitus alere enormes, arma quotidie nova parare, emporia armorum et retinere et sustentare, periculum quotidianum ex hisce armatis, quippe « qui gladium portat non sine causa gladium portat », et videbitis quanta cum sapientia Caesar voluerit noster ut armatae paci, horrentique cuspidibus porrectis praevaleret iudicium tranquillum, quo seniores iuri locum inter nationes civitatesque statuerent. Ecquid enim diceremus de urbe, in qua cives armati semper pugione et ballistis per plateas, per vias quamvis pacifice versarentur?

Atqui idem dicendum de gentibus; nam societas civilis exemplar politicae societatis est; utraque autem speciem affert domesticae societatis, in qua parentes bene morati non sinunt inter filios cultro et baculo dirimi quaestiones, sed sua voce et iudicio. Brutis violentia, hominibus ratio, divinaque lex; quae duo ultima populus qui deposuerit vimque armorum praetulerit, naturam dignitatemque humanam respuere mihi videtur, ut cum animantibus conquiescat.

✱

Quapropter Nicolaus noster bene de pace meruit, ubi non modo de pace universali patri morituro spondit, sed Gallorum reipublicae, ipso patre suadente, amicam porrexit manum, ut sociato foedere simul de pace curarent. Vos enim, quae publice acta sunt, haec scitis, at illa forsitan ignoratis, quae Alexander III moriens effecit. Accersitos quippe propius et filium et nurum, quibus foret post se cura imperii, non modo monuit illo supremo morientis monitu sacro de pace tuenda ac de foedere cum Gallis retinendo, sed manu indicans pendentem a pariete tabulam, in qua Parisiorum urbs pulcre picta eminebat: « En », inquit, « coram vobis est magnae gentis urbs princeps et caput. Sanctam post Russiam nostram, ante omnia vobis amanda, tuenda, in deliciis, in oculis habenda. Magna fide cum ea foedus ininitum colite, retinete ». Quibus praeceptis paternis Augusti nostri parentes et obsequentes ostenderunt satis et quanti facerent sapiens patris dictum, et quid in animo sit Imperatori absolutis gaudenti dominiis, cum reipublicae prae ceteris populari manus porrexit, eiusque est usus

hospitio solemnibus festis acceptus, plausuque incredibili quasi in complexu amico retentus.

✱

Neque minus, quam extra, intus Russia nostra per liberales, ut aiunt, graditur vias, lento tamen pede, ne commotio fiat; nam vetus proverbium est vitae hominum utile, nec minus utile vitae civitatis, « quidquid mutandum, paulatim mutandum », ne damna fiant privatae publicaeque rei, neque motus periculosae aleae pleni excitentur. Apud nos eadem libertas vulgandi scripta, quae in Gallia iam fuit. Scholae, athenaeae, ludi ubique excitantur ad imbuendos pueros, quorum parentibus, immo et pueris ipsis suadere conamur homines non de solo pane vivere, sed etiam de scientia, cultu, disciplina. Ceterum quanta cum sapientia, quae in rectoribus gentium prudentia nuncupatur, cum sapientia ista fiant clare elucet ex abolitione servitutis. Quae enim apud Americanos abolitio terribilissimum, diuturnum, cruentissimumque bellum provocavit, apud nos, longe frequentiores numero populos, sine tumultu lata est. Diu praeparata libertas praeparaverat animos, tempus conciliaverat novis iussis, antequam lege vim obtinuissent, domesticae res et publicas, et quieto pelago imperii libertatis aura perflavit. Nonnullos latifundiorum dominos tyrannice dominantes in servos lex illa vehementer angebat; nemo tamen fuit qui reluctaret, quia prudentia optimi principis iam inde monuerat ac disposuerat ut in pace quaeque essent, praenuntians omnia,

Telaque visa magis, quam non praevisa, feruntur.

Nostra quaeque, inquam, singulis moderante Augusti prudentia, pergunt in melius quotidianos quasi per gradus; ecquid si lente? In praecipiti nulla salus, nulla securitas: « Festina lente! » iussit veterum sapientia; et hanc tenemus.

✱

Festinamus lente! Quamnam in metam? Nempe in eam, quam proposuit Deus, in quam omnes populi properarunt, et volentes nolentes aut vadunt, aut impelluntur invisibili manu. Erit fortasse tempus, quo Petrus Romanus et Petrus Russus, qui (mirare secretum Dei!) in cognomine gentis Romanus iam est, miscebunt oscula, miscebunt amplexus, et reconciliata matri filia, « erit unum ovile, et unus Pastor ».

Quod ubi fiet, in pace erit orbis, multum et optime de caritate, quae via ad Deum est, Russia merente, et regnum Christi tuente, firmante potentia, lege, consilio.

D. LASCARIS.

CIVILE LIBERALIUM ARTIUM OFFICIUM

HODIERNAM vitae communitas duas in factiones, ut ita dicam, praecipue distinguitur: altera quae libertatem quovis pacto propugnat, altera quae consociatis bonis vivendum quam maxime censet; non enim in iis tantum, quae philosophiae aut iuris sunt, sed in bonis quoque artibus socialistarum consilia prodeunt. Haec, si quis obiter recolat recentiores litteras, Europaeas maxime, ubique gentium iam contigisse perspicit, clarissimosque scriptores dinumerabit, novatorum in agmen sponte cooptatos: Tolstoi Russum, Hugo et Zola Gallorum notissimos, Burns, Morris, Swimburne Anglos, Björnson Norvegum, Carducci, Rapisardi, De Amicis, Negri Italos, quorum nomina fama signavit. Quibus legio addenda est eorum, qui sua opera non calamo tantum, sed et scalpro et coloribus edidit, vel in scenam protulere hoc uno sibi proposito, ut humiliorum sortem lenirent.

Ipsis enim sculptoribus pictoribusque nil iam carius esse videtur, quam seu agrorum, seu opificum, seu miserorum omnium reddere sua arte dolores. Malunt enim agricolas senectute, morbo, torrido sole prostratos effingere, vel sulcis innixos ut panem sibi summo labore comparent, vel ebrios vitio vinoque opifices, tetras per tabernas, unico sibi relicto solatio ludentes, vel Spartacum in dominos districto ferro perduellem. Haec proculdubio ut animadvertant, commoveant, moneant.

Atqui pietatem tantam et misericordiam cum videamus per artificum opera effusam, haud licet tribuere fluxae consuetudini, vel inopinato auctorum arbitrio. Sunt enim artes ipsae liberales universi humani operis laborisve partes eximiae, quarum proinde fructus, uti fit de ceteris quae homines parant ac struunt, e praecipuis civitatum condicionibus vel necessitatibus scitent.

Liberales vero artes, dum, natura quadam sua, praeter consuetam vitae rationem, ad altiora intendunt atque eriguntur, proprium quodammodo obtinent munus. Idest plane, ut, quamvis historiam vel memorias actumve tempus recolant, aut hodierna querantur aut vituperent, futuris tamen eventibus, monumento aperto sive abdito, maxime prospiciant, atque ad nova fata assequenda civium animos incitent.

Quare si quae quandoque constituentur ab artificibus scholae quarum nil praeleuat conatibus, nisi ut oblectamento sua opera sint, exquisiteque ludendo exiguo selectoque manipulo ditiorique inserviant, hi venenato tamquam e fonte hauriunt sibi aquas, seseque ipso sub ortu immiti fato devotent. Contigisse haec non semel iam docuit historia, sed recentiores anni, dum effunduntur magis magisque litterae artiumque profertur ambitus, perspicue magis talia monuerunt. Inde saeculo decimoseptimo volvente turgidorum scriptorum inanes conatus, inde Arcadum vacui sonitus lususque pueriles; inde, oriente decimonono saeculo, parata brevi *classicorum* ordini funera, qui ut Napoleonidum superbiae adulerentur, mutuantes ex Augusti saeculo vestes, inutilia passim, quamvis splendida saepe ac comptissima, fundebant carmina; inde pariter, restituta mox Europae quiete, *neo-classici* idem fatum experti, quorum eruditissima sane atque miro stilo condita opera legentes paucos, intelligentes pauciores adepti sunt; inde tertio contigit novissimo agmini, cui placuit a *symbolo* aut a *decadentia* sese vocare, extremo hoc nomine tributo aptissime: qui quidem rati se selectissimum quoddam constituere per humanum

genus omne sacerdotium, exquisitissimis formulis condiderunt sibi artem, ut quidquid pulcherrimum esset ignotum aut impervium plurimis, ipsi elicerent, cuderent, expolirent, permulcerent, eoque solitario gaudio beati, ceteros per tenebrarum crassitudinem vagantes non tam miserentur, quam et despicerent potius, et negligenter. His itaque etiam mox decreta fato mors, eorumque opera, decedentibus paulatim novae Isidis cultoribus, in bibliothecis aliquantulum renident primum, dein oblivione obruentur.

Est enim longe aliunde operum ingenuarum eruenda medulla ut diu floreat, vivat, ut auctoris nomen posteris indelebile tradant. Quam praestare debent aut praesens historiae condicio, aut suae civitatis communia gaudia vel vota, vel maxima quaeque gesta aut incrementa, aut melius aequalium abditio forte moerores, inconditi luctus, aut non revelati animorum angores, unde iis quae quisque calamo aut scalpro elicerit, omnes statim, qui viderint, qui legerint unanimi afflatu consentiant. Tolstoi ille Russus, sagax quidem philosophus non minus quam peritissimus scriptor, de natura liberalium artium disserens, haec probe animadvertit ex earum intima indole esse; haec nemo impune negliget, qui carmen aut drama, statuum vel musicen undique bonam, pulchram, veram ut effingeret studuerit.

I. ANTONELLI.

DE SANCTO PAULINO POETA⁽¹⁾

« QUID de Paulino Nolanae urbis episcopo dicam? » ait Baptista Mantuanus. « Nonne pulcherrima quae adhuc exstant et semper exstant excudit poemata? Cum adhuc adolescentulus essem, et a studiis ecclesiasticis, illius aetatis more, abhorrerem, forte in ea poemata incidi, et carminis suavitate delectatus, animum ad res divinas paulatim appuli, et ex illo tempore litterarum sacrarum studiosior fui ». Hac laude nunquam ferme in poetam aut illustrior, aut magis solida collata fuit. Namque ea litterarum, poeseos imprimis, maxima laus est, si suos cultores a vitio, cui fortassis erant dediti, ad veri pulchritudinem normam, virtutem abducant. Inest enim poetis ignis illius divini, quo mentes vigent, exquisita particula, quam si excitaverint, quocumque flammam emittent, quibus non modo reficiantur homines, verum etiam ad indefessum virtutis studium exardescant. Hinc vere duplici titulo « poetae » dicendi, quippe qui et scribendo optima fingant, et cum leguntur optimas faciant mentes. Hinc vero nomine Poetica dicta est praeclara vitae emendatrix.

Iam vero ad hunc nobilissimum Poeticae finem assequendum, nemo Paulino nostro aptior, nemo, ut ita dicam, instructor. Is enim, ut erat Spiritu divino afflatus (2), ex ipso ignis divini fonte flammam in orbem diffundendo hauriebat. Inde factum est ut quod exemplo potissimum suis aequalibus praestiterit, hoc idem suis scriptis hominibus cunctae memoriae praestet. Carmina quippe sanctissimi Praesulis (nam de eius epistolis alias diximus) eiusmodi sunt, quae probitatem vitae commendent, christianamque foveant pietatem. « His enim plurima ecclesiasticae disciplinae, antiquitatis et historiae monumenta continentur, necnon praecipua Evangelii praecepta et consilia » (3).

(1) Cfr. an. IV, n. X.

(2) *Carminis inventor Christus mihi: munere Christi Audeo peccator Sanctum (sc. Felicem) et caelestia fari.*

PAUL. De sancto Felice, carm. IV.

(3) Ex praef. Paris. editionis.

Poematum Paulinianorum, quae adhuc exstant (1), nullum est quod tractet argumentum a religione remotum. Sunt enim aut preces ad Deum, aut psalmodiarum quorundam paraphrases, aut epistolae ad amicos super divinis negotiis, aut carmina in Sanctorum honorem exarata. Quorum praecipua sunt epistolae ad Ausonium et carmina in sancti Felicis martyris Nolani laudem.

Paulinus, quod omnes bene norunt, Ausonio magistro primum ad litteras addiscendas, deinde familiarissimo amico utebatur. Is aegre ferens discipulum, non modo bonis omnibus et humanae vitae voluptatibus, sed etiam Musis profanis nuntium remisit, continuo Christi asseclam epistolis amore querelisque plenis lacescebat, ut, si posset, animum mutaret, atque a proposito sequendo deterreret. Neque his quidquam motus est Paulinus. Nam ad Ausonium ait (2):

*Quid abdicatas in meam curam, Pater,
Redire Musas praecipis?
Negant Camoenis, nec patent Apollini
Dicata Christo pectora...
Vacare vanis otio aut negotio
Et fabulosis litteris
Velat (Deus) suis ut pareamus legibus,
Lucemque cernamus suam.*

Quibus in versibus omnem habes rationem qua se Paulinus adversus Ausonium aliosque virtutis suae obrectatores defendit. Quippe sanctissimus vir, ut Apostoli verbis utar, « lorica indutus iustitiae, sumensque scutum fidei », solum rerum fugacium caducarumque vanitatem praetendit, quo se suumque vivendi modum ab nimia amicorum reprehensione tueretur. Scribit enim:

*Aestus inanes, quos movet vitae labor,
Praesentis aevi tramite,
Abolet futurae cum Deo vitae fides (3).*

Velim Pauliniana poemata legant, qui se irretitos sentiunt mundanarum rerum illecebris. Generosum hinc haurient spiritum quo

*... strepitusque fori, rerumque tumultus,
Cunctaque divinis inimica negotia donis,
Et Christi imperiis et amore salutis*

abhorrebunt (4). In sancti Felicis laudem quotannis *Natalitium carmen* pangere solebat Paulinus. Martyris enim virtus, Romanae reipublicae senatorem et consularem virum in sui rapuerat admirationem, eoque eum pietatis adduxit, « ut ad tumulum sancti Felicis Deo servire, fores ecclesiae aperire, mane limina munditiae curare, nocte eam sacris excubiis servare, et in isto munere viam claudere vehementer optaret » (5). Hinc mirum non est illum in sancto martyre laudando et multum fuisse et ferventissimum. Venam insuper nutriebant nonnulla a sancto patrono accepta beneficia. Namque cum Narbone in Italiam mari iter pararet, ad huius confugit opem, ut commotam sedaret tempestatem, ipso Paulino testè:

*Maria intravi, duce te, quia cura periculi
Cessit amore tui; nec te sine? nam tua sensi
Praesidia, in Domino superans maris aspera Christo;
Semper eo et terris, te propter, tutus et undis.*

Quamquam autem *Natalitia* illa carmina in eiusdem viri laudem concinnata sint, non eam tamen

(1) Nam inter opera Paulini quae ad nos non pervenerunt, poema recensetur hexametris versibus de regibus ex Suetonio collectis, in quo maximam laudem est adeptus, si Ausonio fidem addas. Is enim ad illum: « Coegisti in epitomen tres libros Suetonii, tanta elegantia, solus ut videare consecutus quod contra naturam est, brevis ut obscura non esset ».

(2) Poema X. (3) Ibid. (4) Ibid. (5) Ex eius *Vita*.

similitudine
gumento vi
genus et or
clesia muni
athletae Ch
que est

Feli

Stilus ac
retinet atq
simplicitate
omnia Pauli
perfecte cal
dem nomina
suo) postul
assumpserat

Obit sa
eius obitu «
et infideles.

atque pagan
exsequias co
fensorem, tu

Scriptis

quo multan
mum reper
animaversi
imponamus

Discuss

Plurima

Sed nih

Simplici

Hanc utinar

rietate iactat

subeunt ver

DE U

MAGNA

cipim

comprehens

strum vulga

stitutum rep

quae prode

monumenta

Quae in

modum, Ra

natali refer

que utinam

nus integrat

mentum ex

De loco

Propertium

pertii fuisse

sennum po

nioris (6); A

cum Proper

simul famili

e ceteris U

cium, profes

tissime liqu

Eliseius ren

(1) Carm.

(4) De ur

opus, cuius ir

n. II).

(5) PROP

(6) PLIN.

similitudinem habent, quae satietatis mater est. Argumento videlicet differunt. Nunc sancti martyris genus et originem describit, et sancta eius in Ecclesia munia; nunc miracula commendat, quibus athletae Christi sepulcrum nobilitatum diffusumque est

in omnes
Felicis late terras mirabile nomen (1).

Stilus aequabilis, uno tenore fluit, gratiamque retinet atque elegantiam evangelica, ut ita dicam, simplicitate pietateque permixtam. Quae nota in omnia Paulini poemata cadit. Nam « poetarum (quos perfecte callebat) adeo erat oblitus, ut ne eos quidem nominare auderet, veniamque ab Severo (amico suo) postulaverit, quod aliquid de poeta Virgilio assumpserat a studio monachi alienum » (2).

Obiit sanctissimus praesul anno Christi 431, et eius obitu « totus pene orbis ingemuit. Flevere fideles et infideles. Denique non solum Christiani, sed Iudaei atque pagani ingenti fletu, scissis vestibus, ad eius exsequias convenerunt, et ereptum sibi patronum, defensorem, tutorem una omnes voce planxerunt » (3).

Scriptit Paulinus carmen quoddam in ethnicos, in quo multam eruditionem et spiritum eloquentissimum reperis. Huius initium hic referre iuvat, quo animadversionibus in sacrum nostrum poetam finem imponamus:

*Discussi, fateor, sectas, Antonius, omnes,
Plurima quaevisi, per singula quaeque cucurri;
Sed nihil inveni melius quam credere Christo.*

Simplicissima, grandissima atque suavissima vox! Hanc utinam audiant et intelligant qui errorum varietate iactati, haerere nullibi possunt, neque unquam subeunt veritatis felicitatisque portum.

I. LEMETTE.

DE URBE PROPERTII NATALI

MAGNA quidem cum laetitia sociorum scripta accipimus, in quibus formae illius, quam animo comprehensam habemus ac per commentarium nostrum vulgare conamur, commercium aliquod constitutum reperimus: latino sermone expressa dico, quae prodeant cuiusque viri docti sapientiae suae monumenta.

Quae inter recens cl. v., atque item iuvenis admodum, Raphaelis Elisei dissertatio de urbe Propertii natali referenda, cuius summam libenter praebeo; atque utinam spatii angustiae non prohiberent quominus integram sociorum ad utilitatem simul et incitamentum exhiberem (4).

De loco Propertii natali pro exploratis habemus Propertium natum in Umbria (5); municipem Propertii fuisse atque genus ab eo duxisse Paullum Passennum poetam, aequalem et amicum Plinii Iunioris (6); Asisii, in Umbriae oppido, titulos repertos cum Propertiorum, tum Passennorum, item utriusque simul familiae adoptione coniunctarum, neque ullum et ceteris Umbris oppidis, tale quid, nisi commenticium, proferre. Itaque cum iam sic ex lapidibus apertissime liqueret Asisium urbem patriam poetae fuisse, Eliseius rem confirmat locos elegiarum ad trutinam

(1) Carm. VI. (2) Ex Sancti Paul. Vita. (3) Ibid.

(4) De urbe Propertii natali Eliseius italice iam scripserat opus, cuius in *Vox Urbis* notitiam dedit F. Ramorino (an. I, n. II).

(5) PROP. I Eleg. XXII, 9-10; IV, I, 64, 121.

(6) PLIN. VI Epist. XV; IX, XXII.

vocans, quorum primus « situm », alter « formam », tertius denique iterum situm et formam, atque etiam « nomen » urbis docet.

Itaque hi sunt primi loci versus:

*Qualis et unde genus, qui sint mihi, Tulle, Penates,
Quaeris pro nostra semper amicitia.
Si Perusina tibi patriae sunt nota sepulera,
Italiae duris funera temporibus,
Cum Romana suos egit discordia cives
(Sic mihi praecipue, pulvis Etrusca, dolor:
Tu proiecta mei perpessa es membra propinqui,
Tu nullo miseri contegis ossa solo),
Proxima supposito contingens Umbria campo
Me genuit terris fertilis uberibus.*

Tria haec monere lectorem sibi tunc proposuit poeta, qualis ipse genere esset, unde eius genus esset, qui essent Penates; hoc est qua gente, qua e regione, quaque in urbe ortus esset: quod quidem sermone perquam presso, more suo, ita facit, ut, ni alii ipsius poetae succurrerent loci huic lucem afferentes, non ita plane aut levi opera quis huius arriperet sententiam.

Umbrium igitur se genere profitetur; ex ea vero parte Umbriae editum, quae proxima esset Perusinis Romanorum sepulcris (id est bello civili inter Antonium et Octavianum occisorum), eaque demum in urbe quae « campo supposito contingeret » sepulcra, loco « fertili uberibus terris ».

Ex rebus quae inter Propertii interpretes in controversia adhuc versantur, una de « Perusinis patriae sepulcris » est, quam primam aggreditur Eliseius, animadvertens propter immutatam vetustate locorum faciem, plerosque diu doctorum hominum eam falsos habuisse: verum omnis quidem dubitatio, si studiosius in rem esset inquisitum, dimidio saltem ante saeculo, plane hinc quoque esset sublata.

Ita enim scriptor noster: Modicus collis sub radicibus montium Perusinorum, III mill. passuum longe circiter a Perusia, consurgit, quocum revera proxima Umbriae, uno Tiberi interiecto, planities contingens est; unde si quis ortum solis spectaverit, hanc tantum extremam Umbrae regionis partem videat, adversum autem Subasium montem, cuius clivo oppidum Asisium applicatum. Hoc vero in colle ita multa, ab exeunte iam saeculo XVIII, praesertim sexagesimo ab hinc anno, in lucem vetustissima prodierunt sepulcra, inter quae perinsigne illud Volumniorum monumentum, ut nulli prorsus cunctandum videatur quin, usque a Perusiae primordiis, publicus is locus funeribus fuerit destinatus. Quo quidem minime a vero abhorre videtur omnes utriusque partis milites bello civili caesos delatos fuisse, ita sane ut peropportune de iis mentio fieret a Propertio, tanta etiamtum in memoria omnium haerente clade, maxime vero cum praecipuum ex eo bello dolorem se percepisse poeta fateatur, quod sui propinqui militis, qui ex hostibus integer evasisset at « ignotis » inde « manibus » super Etruscis montibus esset interfectus, « nullo miseri solo dispersa ossa contegerentur » (1). Quod si devius hodie ille clivus est, neque nisi per angustas semitas adeundus, non ita olim eundem fuisse plane testatur veterum usus, qui secundum principales vias sepulcra disponent, tum etiam quod ea rectissimum idemque brevissimum ad Perusiam ab Umbra valle accedentibus iter esset. Per hanc ergo viam facile ivisse aut esse iturum opinari poterat iure poeta Tullum amicum, qui, ipso Propertio teste, peregrinationum perquam erat studiosus.

At, si natalis domus a poeta indicatur situs, forma etiam urbis ostenditur, atque ita, ut, quamvis circum-

(1) PROP. I Eleg. XXI.

locutione rursus de ea tetigerit, aliquid tamen memoraverit quod eam accurate depingeret, atque a ceteris omnibus vicinis plane discriminaret. Sic enim scribit:

*Ennius hirsuta cingat sua dicta corona:
Mi folia ex hedera porrige, Bacche, tua,
Ut nostris tumefacta superbiat Umbria libris,
Umbria Romani patria Callimachi.
Scandentes quisquis cernet de vallibus arces,
Ingenio muros aestimet ille meo (1).*

Atqui cum Propertius unus adhibuisset adiectivum « scandens » idque bis de urbe tantum natali agens, facile est conicere eum, diligentissimum in descriptionibus, ut suas cuique notas semper adpingeret, « scandens » illud sufficere putasse ad urbem suam facile dignoscendam: neque iniuria – ait Eliseius – si rem recte perpendamus. Etenim qui Asisium viderunt, illos profecto non fugerit exaedicatum hoc esse transverse, dimidio in colle, ita ut domus rectis fere ordinibus, super alium alio, dispositae sint, atque scalae velut speciem exhibeant (2). Quod ita magis esse debuit antiquis poetae temporibus, cum quae modo urbs orientem occidentemque versus recentioris aevi brachia porrigit, abessent, ipsa contra urbs ad collis verticem propius quam hodie accederet, maxime autem integri starent qui ad domorum, quos diximus, ordines firmandos praealti muri constructi erant, quorum adhuc conspiciuntur reliquiae. Cum autem « scandere » (a quo etiam « scala ») proprie sit « per gradus consurgere », quae unquam aptior vox ad effingendam poetae urbem, i. d. Asisium, cuius nulla inter vicinas esset similis?

Sed tum cum verbum « scandens » redit, ipsius urbis cum nomine coniungitur:

*Umbria te notis antiqua penatibus edit,
(Mentior? An patriae tangitur ora tuae?)
Qua nebulosa cavo vorat Mevania campo,
Et lacus aesticis intepet Umber aquis,
Scandentisque Asis consurgit vertice murus,
Murus ab ingenio notior ille tuo.
Ossaue legisti non illa aetate legenda
Patris, et in tenues cogeris ipse lares:
Nam tua cum multi versarent rura iuveni,
Abstulit excultas pertica tristes opes (3).*

Ut non sequar Eliseum de « notis penatibus » de Mevania (hodie Bevagna), de lacu Umbro id est de Clitumno flumine disserentem, ubi acute ipse adnotat cum Clitumno Mevaniam a nonnullis Romanorum scriptoribus simul memoratam esse, praecipue ob taurorum Mevenatum commercium qui Iovi Clitumno sacrificarentur, ita prorsus ut alterum horum alterum saepe nomen necessario fere vocaret (4), eum indicabo lectionis « Asis » pro « Axis » et « arcis » strenuum pariter ac modestum adsertorem, quippe demum adfirmet veri simile esse urbis illud nomen pristinum fuisse, iuxta Asisium recentius aliquandiu servatum; meque tandem ab eo dimittam blandam illam salutationem ex animo iterans quam ipse, perfecto opere, accepit a Ioanne Baptista Gandino: Macte ingenio diligentiaque esto, adulescens lectissime!

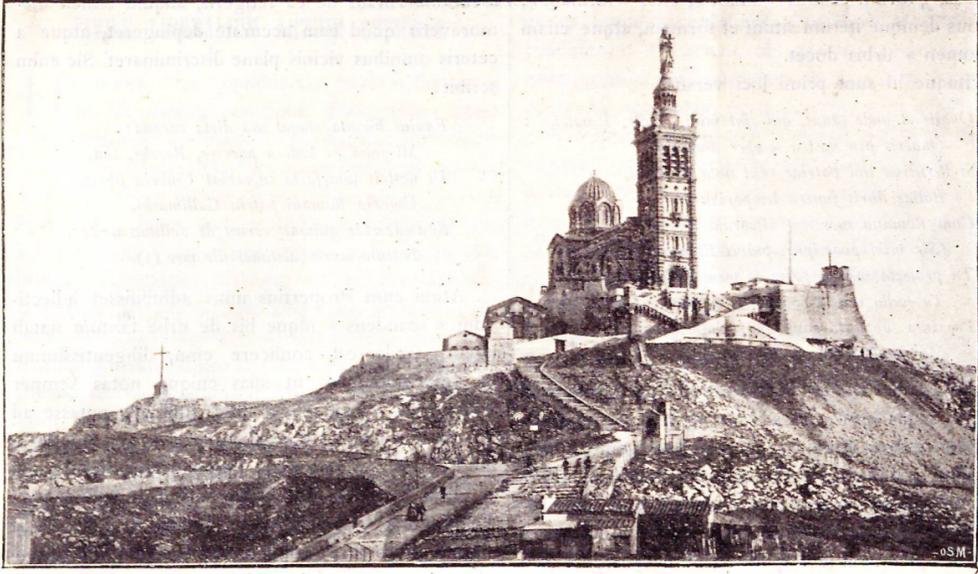
FORFEX.

(1) PROP. IV Eleg. I, 61-66.

(2) Cfr. Asisii prospectum in nostri comm. n. XV, an. II.

(3) PROP. ibid. vv. 121-130.

(4) Cfr. VERG. Georg. II, 136; LUCAN. I, 473; SIL. ITAL. IV, 546; VI, 641; STAT. Sil. I, 4; IUVEN. XII, 10; CLAUD. De VI cons. Honorii, 506, et in Epigramm. Descript. arm. Praeterea Suet. Calig. c. XLIII; COLUM. De re rust. III, 8; LAT. PAGAT. Paneg. ad Theod. IV; VIB. SEQUEST. De flumin. etc.

Massiliensis templi S. Mariae prospectus exterior.

CUSTOS MASSILIENSIVM MARIA

(NOTRE-DAME DE LA GARDE)

Non quae turrigeris undique moenibus,
Non quae praevaleat milite plurimo,
Non quae polleat armis,
Urbs est hostibus inuia.

Frustra pervigilat cura satellitum,
Armatis nisi Rex adsit ab aethere
Summus, deque supernis
Mittat sedibus agmina.

O te Massilium certe adamantino
Protectam clypeo! quae, pia, Caelitum
Reginamque Ducemque
Custodem tibi legeris.

Gaudes, Gemma maris, lillore florido,
Ponti quod resonis increpat osculis;
Gaudes sole, maligna
Prompto pellere nubila.

Iam qua parte nites, Pulcra, venustus;
Qua ridet tibi sol clarior; aequoris
Qua se latius arva
Pandunt, consita navibus;

Qua demum tua se lecta superbius
Produnt atque viae, grandis ut arva,
Quam comprehendere totam
Conspicui licet unico:

Hac in parte, iugo tu super edito
Templum marmoribus dives, et aureum
Iussisti Simulacrum
Divae surgere Virgini.

Hoc tu palladium iure perennibus
Ambis obsequiis, iure colentium
Turmis, atque corona
Lychnorum vigilantium.

Quam tu Virgineam saepe potentiam,
Duris pressa malis, senseris auspicem,
Narrat, voce diserta,
Moles ipsa Sacrarum.

Narrant (quas paries quilibet obiicit)
Volivae tabulae vix numerabiles;
Narrant aurea corda,
Grati munera pectoris;

Narrant naviculae, quas ibi pendulas
Miraris, raliu pignora sospitum;
Narrant marmora templi,
Sculptis fulgida litteris.

Portum sive tuum navita linquere,
Sive intrare parat, suspicit auream,
Turrata super Aede,
Divae Matris Imaginem.

Hanc, dum mota furunt aequora, cogitat:
Hanc, dum longa viae taedia sustinet,
Praesens usque levamen
Rebus sentit in asperis.

Appulsus patrio denique littori,
Amplexusque suos; his comitantibus,
Votum solvit, et almae
Visit limina Virginis.

Custos Massiliae! Massiliensium
Urbem cum reliqua protege Gallia:
Te sit digna, tuaque
Vivat tuta sub aegide.

F. X. REUSS.

EX CALEDONIA

De studiorum Universitate Glasguensi.

CLARISSIMAM hanc studiorum Universitatem Glasguensem, quasi turrin ex qua, ut ex Pharo noctibus ad regendos navium cursus ignes emicabant, intercedente viro exmo Gulielmo Turnbull Episcopo, ad verum scientiae iter Scotis monstrandum, a Nicolao V Supremo Pontifice conditam certe comperuistis; consentaneum inde erat doctoribus et discipulis quadringentesimum et quinquagesimum diem natalem solemnibus feriis celebrantibus, ut ad amplissimum Ecclesiae honorem, Leonem PP. XIII,

itemque doctrina ac pietate Nicolai aemulum dignissimum, grati animi sensus et obsequii deferrent. Quod reapse fecerunt litteris quae sequuntur, quaeque in *Vox Urbis* commentario, maiorum sapientiae adsertore, ut vulgarentur opportunum existimavi. Eae itaque huiusmodi sunt:

PONTIFICI MAXIMO VIRO SANCTISSIMO REVERENDISSIMO ERUDITISSIMO LEONI XIII UNIVERSITAS TOTA GLASGUENSIS, CANCELLARIUS, RECTOR, PROFESSORES, GRADUATI, STUDENTES SALUTEM.

In multo nostro gaudio - quippe mox ferias saeculares celebraturi - illud potissimum gratis animis recordari

libet quod amplam hanc Universitatem copiis omnibus hodie ingenii atque operum instructam, ab ipsa Sede Apostolica profectam, et cum amantissima Pontificis Maximi commendatione institutam, a maioribus accepimus.

Doctissimus enim ille Pontifex, Nicolaus Quintus, anno incarnationis Dominicae millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, summum suum in Scotos atque artes amorem praeferens, luminibus ipse omnibus et ingenii et liberalium artium illustrissimus, Studium apud nos Generale instituit, et doctores magistros studentesque nostros libertatibus omnibus, quae in Studio civitatis suae Bononiensis concessae fuerant, gaudere atque uti voluit.

Quod tantum beneficium cum sicut pia filia matri carissimae acceptum referamus, illud nos decere arbitramur, ut Sanctitatem Tuam participem fore nostri gaudii speremus, meritasque Sedi Apostolicae grates pro tanto merito proferamus.

Oramus igitur ut hanc nostram felicitatem auctoritate tua cumulare digneris; et si per tempora haec iniqua, per tot maris et viarum difficultates non poterit fieri ut Beatitudo Tua adsistat feriantibus, optamus saltem fore ut per alium quemdam benevolum tuum in nos animum significes, et Universitatem hanc nostram, ab erudito Nicolao erectam, a Iacobo Scotorum rege fotam, a Gulielmo Episcopo Glasguensi curatam atque defensam, a multis denique regibus nostris multis auctam beneficiis, eruditissimus ipse litterarumque Latinarum cultor elegantissimus pro humanitate tua amplificare velis, atque ad nova usque saecula commendare.

Dabamus Glasgae, Idibus Maiis, MCMI.

B. HERBERT STORY
Praefectus et Vice-Cancellarius.

Quibus Summus Pontifex ita respondere dignatus est, neque est dubium quin Eius salutationes et vota omnium nostrum mentes et animos alte perculerint:

V. C. HERBERTO STORY PRAEFECTO ET VICE-CANCELLARIO, ITEM RECTORI ATQUE AUDITORIBUS UNIVERSITATIS STUDIORUM GLASGUENSIS (GLASGOW).

LEO PP. XIII

Iucundas scito Nobis communes litteras vestras fuisse. Memoriam beneficiorum colere, multoque magis ferre prae se palam ac libere, virtus est non humilia nec angusta sentientis animi: atque istiusmodi virtutem libet quidem in vobis agnoscere, studiorum optimorum ingeniique decora praeclare cumulantes. Quod enim Lyceum magnum, ubi vestra omnium desudat industria, debet Apostolicae Sedi origines suas, idcirco sub solemnibus eius saecularia ad Romanum Pontificem vestra provolavit cogitatio memor, atque ultro accessivisti Nosmetipsos in laetitiae societatem, tamquam desideraturi aliquid, si voluntatis Nostrae significatione in hoc tempore caruissetis. Equidem gratum habemus facimusque plurimi tale officium humanitatis cum iudicii aequitate coniunctum. Memoria autem vetera repetentes, utique diversamur apud vos animo per hos dies, reique tam utiliter a Nicolao V Pontifice maximo institutae cogitatione delectamur. Quo quidem instituto certe magnus ille decessor Noster de Scotorum genere immortaliter meruit; praetereaque et ipse in aperto posuit, Romani Pontificatus virtutem in elegantiam doctrinae, in studia ingeniarum artium, quibus maxime rebus alitur humanitas gentium, ad incrementum suapte natura influere. Cetera istud maiorum disciplinarum nobile domicilium constanter florere cupimus salutarium ubertate fructuum et gloria nominis: Deumque omnipotentem comprecamur, ut doctos labores vestros omnium genere ad veritatem dirigere, vosque universos perfecta Nobiscum caritate coniungere benigne velit.

SCOTUS.

Iusti mores iniuriam facere nesciunt.

SOPHOCLES apud STOB.

Ut satis vixerimus non anni et dies faciunt, sed animus.

SENECA Epist. 62.

BEAT
PETRU

BEATI AN
in cele
cupata asser
cis piissimi c
asseclas eva
panem e su
Res in m

kievicius de
quod adest
et canitie ve
folium sustin
flexus discip
Verum r
spectu, aut
facie et med
moquarto in
et lenes mul
rumque com
a Quiritium s
ore quam ma
Nihilomin
rietate et sple
dendis, suavit
Quae cum
hac etiam vic
tam pium su
nomine placu

Quae cum
hac etiam vic
tam pium su
nomine placu

POPUL

POPUL

QUAE BAV
tentarun
tonelli quond
vetii, neque
ad fines Bavar
gente, qui He
dico theatrum
autem frequen

Helvetis C
fabulae illae,
clarissima gest
lhelmi Tell m
pachianae pug
fabulis dramat
nullo discrimi
soluta in serie
tamquam tabu
tus, qui virtut
eluceant.

Sunt vero
tici foederis sc
Daniel Band-1
veticam artium
Dalcroze musi
praebet exemp
et duodecim in
Helveticum (M
annus ab illa

Iucunda h
vero eaque m
goediae como
sitati optime c
mandato ab A
(1) Cfr. an. 1

BEATI ANGELICI FAESULANI TABULA
PETRUM APOSTOLUM REFERENS
CHRISTIANOS ADMONENTEM

BEATI Angelici Faesulani tabula, quae Florentina in celeberrima pinacotheca ab « Officiis » nuncupata asservatur, ingenuis coloribus, ut erat artificis piissimi consuetudo, Petrum refert primos Christi asseclas evangelicam doctrinam docentem, veritatis panem e suggestu publico in foro frangentem.

Res in mentem revocat quae mox descripsit Sienkiewiczus de Petri sermonibus ad Ostrianum, nisi quod adest hic inter audientes Paulus, barbati senis et canitie venerandi imagine expressus, epistolarum folium sustinens laeva, dextera calamum, cui genuflexus discipulus atramentarium praebet.

Verum non tam circumstantium aedium ad spectu, aut vestium specie, sed ipsa adstantium facie et media in Etruria, et medio saeculo decimoquarto inter pictoris aequales versamur. Exiles et lenes mulierum virorumque formae, flavae plerumque comae isque membrorum habitus, qui sive a Quiritium sive ab Orientalium subfusco plerumque ore quam maxime abhorreat.

Nihilominus quis dixerit quanta in colorum varietate et splendore, quanta in rebus vel minimis reddendis, suavitas atque peritia renideant?

Quae cum consideraveris facere non poteris quin hac etiam vice aequalibus auctoris plaudas, quibus tam pium suavemque artificem derivato ab Angelis nomine placuit summa laude compellere.

LAELIUS.

POPULARE HELVETIORUM THEATRUM

QUAE Bavari per oppida et urbes suas felici ausu tentarunt, et hoc ipso in commentario I. Antonelli quondam descripsit (1), ea aemulantur Helvetii, neque ii tantum qui, Germanico sanguine, adfines Bavaris censentur, sed et ceteri Latina orti gente, qui Helvetica alpium iuga colunt; populare dico theatrum, ubi rustici montanique agunt, cives autem frequenti multitudine caveas complent.

Helvetiis Germanis iure gratae prae ceteris sunt fabulae illae, quae suae gentis suaeque reipublicae clarissima gesta resque memorandas celebrant, Wilhelmi Tell memoriam, Winkelried historiam, Sempachianae pugnae victorem. Quamquam huiusmodi fabulis dramatis nomen haud plane convenit, cum nullo discrimine res innodetur, sed simplex atque soluta in seriem quamdam effluat, ordine historico, tamquam tabularum exhibitio eos praesefrens eventus, qui virtutis atque fortitudinis splendore magis eluceant.

Sunt vero huiusmodi feriae Latinis etiam Helvetici foederis sociis, veluti alpestre illud poema, quod Daniel Band-Bovy ad auspicandam solemniter Helveticam artium recognitionem scripsit et Iacobus Dalcroze musices concentibus vestivit. At rei aptius praebet exemplum fabula a Philippo Godet scripta et duodecim in actus distributa, cui titulus *Neocomum Helveticum (Neuchâtel Suisse)*, ut quinquagesimus annus ab illa republica condita celebraretur.

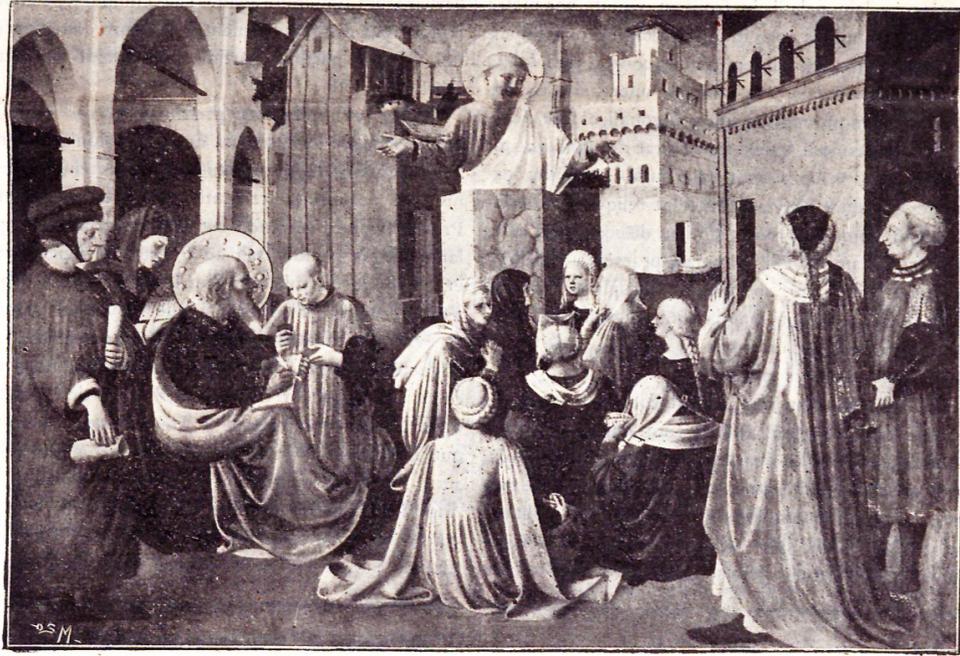
Iucunda haec quidem visu et auditu; pergrata vero eaque meliora non desunt, quae novae traegodiae comoediaeve propius accedant. Cui necessitati optime consuluit Adolphus Ribaux, oblato sibi mandato ab Aventicana Sodalitate litteris augendis

(1) Cfr. an. II, n. XXI.

constituta. Aventici enim Romanum amphitheatrum paene integrum exstat adhuc, ita ut nihil optabilius esset civibus quam fabulam veteri ex historia proditam in eo actam spectare. Fecit, inquam, optime Ribaux, Iulii Alpini historiam in argumentum seligens iuxta tradita a Cornelio Tacito, Iulium Alpini, ob Helveticos in imperium Romanum concitatos, post Aventicum occupatum, Caecinae iussu interemptum. Historiae fabulam scriptor contexit commenticias amoris vicissitudines exprimens: Septimium equitem Romanum Aventicum cum venisset ut Faustinae Diomedis quaestoris filiam uxorem duceret, atque Iuliam Alpinulam, Iulii Alpini puellam, vidisset, novo igne correptum; Faustinae aemulatione suadente Iuliae patre orbatae minitari, ni viro renuntiaret se eum, quem Christianorum coetus adire noverat, in ius vocaturam; Iuliam spe delectam et amoris plenam sibi mortem inferre: Septimium de-

Plausus laudesque, uti diximus, huiusmodi fabulis non defuere; ad ea vero saepius agenda obest scenici apparatus pretium, ut temporis acti loca, arma, vestes ad unguem reddantur. Quae cum recogitasset Ribaux, ne forte oppidorum aeriis ruinam scena pararet, inauditam hactenus in sententiam venit, ut rusticorum, ut opificum humilia facta moresque in scenam prodirent. Qua in re tamen id praesertim curavit, ut suae gentis praecipuam indolem, quo posset meliore studio, referret, simplicem sane sed integram, sed incorruptam, domesticaeque virtutis ad exemplum praebendum prorsus optimam.

Huiusmodi Helvetica popularia dramata sunt; recteque aut ex patrum gestis, aut ex populi frugimoribus deducuntur; hic enim esse decet popularis theatri finis potissimus, ut convenientem multitudinem cuiusque aetatis, sexus, ordinis spectaculum

B. Angelici Faesulani tabula Petrum apostolum referens Christianos admonentem.

(Photographice expresserunt Fr. Alinari, Florentiac).

niq̄ue moerore confectum et antiquitus acceptis vulneribus iterum hiantibus, ad letum brevi adduci.

Pulcherrimam fabulam rustici, ad hoc patienter eruditi, an. MDCCCXXIII egerunt concordi spectantium plausu, terque quaterque actionem iterarunt. Exemplum uberrimos protulit fructus: etenim post annos tres Gransonii ad Neocomi Helvetici lacum coetus coivit, ut Caroli, Temerarii nomine celebris, Burgundiae ducis, historiam in scenam ederet, victoriaeque exhiberentur, quibus ab Helvetiis vir fortissimus exsuperatus est. Pecuniae summa ingenti coacta, mandatum dramatis scribendi Adolpho ipsi Ribaux tributum est; et anno MDCCCXXVII Iunio mense in foro ante Gransonianam arcem novum drama est peractum. Aspera quidem ac severa actio, ubi historia rigide servatur, nullaque amoris fabulosa oblectamenta immiscentur, *Oedipi* aut *Machethi* dramatum perquam similis.

Mox Payerne oppidum in certamen descendit, ubi fabula, civium mandato ab eodem scriptore exarata, data est ex titulo *Bertha regina*, casus recolens piissimae illius regalis foeminae saeculo x celebris, cuius cineres in ipsa oppidi abbatia asserantur.

huiusmodi ad bonum rectumque, veluti schola, instruat, erigat.

A. COSTAGGINI.

DE NUPERIS EFFOSSIONIBUS CRETENSIBUS

ET antiquarum cultus rerum, et patriae caritas imperant, ut aliquid de Cretensibus effossionibus, quae Italica ibi fiunt curante republica, nos dicamus, nos qui exterarum nationum diligentes vestigationes illic narravimus; non enim ita pulcrum est aliena celebranda quaerere, uti turpe est sua, quae mereantur laudem, praeterire silentio.

Satagentibus itaque illic italicis Caietano De Sanctis, Aloisio Savignoni, et Friderico Halbherr, qui postremus nostratibus ad rem in insula constitutis praest, absoluta sunt omnia, quae scrutandas occidentales Cretae provincias spectant, et quae ad effossiones Axianas pertinent, necnon ad animadversiones in reperta.

Plura simul explorata inter Cydoniam et promontorium Kutri (Phalasarna) ex inscriptionibus et cimeliis, uti vocant, messem dederunt; quae De Sanctis inierat in provinciis Selini et Spakia talia fuerunt, ut

non modo de inscriptionibus, sed etiam de rudibus antiquissimorum oppidorum, Hyrtakinae praesertim, vestigandis opportunum duceretur. Hinc et Kantanos urbis reliquiae, et necropolis urbis huius late spatiantes invisae; ex quibus fictilia vasa, et vitrea, et marmoreae laminae, quae in parietibus interioribus sepulcrorum utebantur, et inscriptio ad vicum hodiernum Kantanos, in qua de Traiano fit mentio.

Hyrtakinae arx giganteis lapidibus superpositis constat, ingens ager, et si oculis credas, aedificium vetustissima aetate excitatum; nihil autem Mycenaeo consonum tempore inventum, immo reliquiae ibi ex supellectili nullae omnino, quae sive ultra, sive citra illud indicent. Hoc vero evidens, has civitates, haec oppida, diu floruisse Hellenica aetate et Romana. Forsitan sub solo latent, quae litem dirimant.

Iamque in agro, huius acropolis muris intercluso, plura sunt praerupta rupibus altis, plura quoque manufactis praeceptis obducta, in quibus eminent moles vetusti cuiusdam palatii, in frontem viginti per metra productum, minus vero in agrum, dignum cyclopicis manibus opus; saxa autem quibus constat non dolata scalpro certis lineis, sive quadrato opere, sive rectangulari, utcumque enormi, sed polygonali, et fere dicam incerto, cuiusmodi habentur ea quae nonnulli vocant «Hiberica». Insuper sunt, plus minusve adhuc exstantes, reliquiae viae ingentis, sunt reliquiae vetustissimarum domorum recta ad viam dispositarum acie, sunt cuiusdam templi reliquiae, praeterea sacellum semotum, singulare, specuosum in rupibus, Demetri et Persephoni sacrum, magna olim religione frequens, uti compertum est ex votis ibi repertis, quae villici nobis petentibus vendiderunt.

A rudibus Kantanos ad Palaeochorae turris rotundae Vlitias apparent rudera, tum sub oppidis Ghianakiana et Spaniako duarum turrium quadrata mole, tum quartae apud Lutró, tum gigantea moenia passim, ita porro omnia disposita, ut singulari militaris rei peritia omnia inter se colligarentur ad inexpugnabile munitionum genus. Quae vero sunt ad Ka-

lamyden sepulcra, eius generis habentur, quod dicitur a *xiro*; et *pitboi* (parcite verbis invadentibus, et priscis ignota Cethegis!) in plano inserti, non ut alibi iuxta perpendicularum. Vasa illic fictilia, reliquiae non paucae funebrium rerum, atque inter has *pitbos* zonis distinctus, et perantiquo ritu spiraliu consertarum ornatus. Haec autem pertinere longius v^o ante Chr. natum saeculo haud videntur.

Per litora, prope portum Limnaki ad occidentem Palaeochorae, duo templorum reperta sunt rudera, itemque columnae ex africano marmore, quod *breccia* vocant, ex marmore, quod *caepullinum* nominant, tum capitella et quae prope. Ad Hagios Kirkós vero et Suja eiusdem fortasse generis, sed ad hominum delicias, non ad cultum deorum pertinentia, inventa sunt; ibi enim voluptuariae domus quasi per totidem gradus in rupibus excisos, praecinctae viridariis coram oriente sole et mari immenso spatiantur. Percussit eas disiecitque ala temporis, et barbarorum hominum manus; et columnae, sculpta, lapides per declive corruentes in litore conquierunt, ubi sepulta partim, partim semiseputa dormiunt inertia.

Quae ex rudibus proximae Elyros eruta in vicum Rhodovani translata fuerunt, colonis in agros incumbentibus, digna notatu sunt, eaque enuclearem, nisi me angustiae, scribenti impositae, coercerent. Praetereundum vero non est silentio aedificium - palatium legas - quod Itali ad Phestós et reperierunt, et effodiunt. Siquidem Mycenaeum palatium neque Troiae, neque Tyrinthi, neque Mycenis clarius, et evidentius exstat servatum, tum aequo, tum architectura integra, tum ingenti prospectu, tum excelsa super collem mole, quem in vertice penitus operit, vallemque vastam Messarâ obstruit, penitusque dominatur a iugis Idae nivalis ad montes Lassitos. Per gradus quosdam iuxta collis inclinationem dispositum distributumque aedificium fuit, ut spectaret meridiem rupibus, quibus constat collis, innixum. Superiore anno primus ordo aedium, et

plura, quae adnexa palatio erant, iterum luci patuerunt. Mox emporia per utraque latera, atria, aulae, scalae ingentes in septentriones obversae, mesaulae, ambulacra apparuerunt, et scalis illis cognitum est existere superiorem ordinem cubiculorum, quem Homerus *hyperdon* appellat, unde, in *Odysea*, Penelope audiebat vatem canentem coram coenantibus procis, descenditque precatura ne tristia uxori Ulyxem exspectanti cantaret. *Hyperdon* autem huiusmodi nullibi in ceteris palatiis Mycenaeis reperitur est. Et quidem tria per metra effossa altius rudera terraeque dederunt alterum aedificii tabulatum optime servatum et fere incolume. Quid scala magnificentius tredecim metra lata, decem gradibus constans marmoreis inter parietes, ex qua per pronauum, seu vestibulum lat. m. 13,75 X m. 5,35, aditus est in aulam hiantem m. 10,00 X 13,75? Laevum pone latus aulae huius alterae scalae sunt gypseo tectorio picturis distincto vivis adhuc coloribus per parietes ornatae, atque ex hac iter per pergulam ad porticum quae pertinet in septentriones. *Mégaron*, sive amplissima aula, marmoreis et ipsa parietibus, limina lateraque portarum habet, tresque bases columnarum, quibus laquearia lignea fulciebantur, et quibus tectum et contignatio incumbant. Ubi singula respexeris, aliquid habet vetustissimi templi hoc aedificium, et acropolim Pergameam eiusque monumenta aequat.

Ex hisce effossionibus insuper compertum est aedificia Mycenaea neque primum, neque ultimum aevum antiquissimi temporis occupare, sed esse medium quoddam, quasi II inter I et III; nam super iis reliquiae sunt deteriorum Hellenicarum domorum, subtus rudera apparent aedificii alterius, at prioris illo, de quo nunc est narratio. Et *prae-mycenaeo* huic aedificio tribuenda sunt saxa dolata manu, sculpta characteribus et figuris, quibus usi sunt qui excitaverunt posterius, cui tertium denique deterius superimpositum. Haec autem saxa non minus magni momenti sunt, quam picturae in fictilibus, simula-

1)

ALOISII CLASII

LUSUS PASTORALES

I.

O, qui prosiliens natali purus ab antro,
Nunc gelidas adeo lene revolvis aquas,
Vana sitis, memini, tibi, rive, inceserat olim
Magnifico, ritu fluminis, ire pede.
Orasti pluviam, tempestatumque sonorus
Irruit extemplo collibus hisce furor.
Tunc ego te celsum prospexi attollere cornu;
Sed simul amissus, qui tibi candor erat.
Iam quia pacata, ceu mos, mihi labere lymphae,
Ne pete quod pulcrum te facit esse minus.
Candidus upilio tua, rive superbulae, imago est,
Hoc mage formosus, quo mage pacificus.

II.

Ad notas revolans, virgulta per hospita, frondes
Dulcem filioli fert philomela cibum;
Dum tamen insinuat, speculantem incauta colonum,
Quo lateat ramo nidulus ipse, docet.
Iamque locum vir adit properans, iam detegit intus
Infortunatae frondea lecta domus.
Iam super impendet, palmamque extendit iniquam,
Circumdat nido, surripit et sobolem.

Flas misera, at frustra; nam praeda is laetus opima
Negligit, atque procul pignora cara gerit.
Siste, o, siste: Prius, quam sit crudele, memento,
Carpere ab alterius gaudia moestitia.

III.

Ingenuos quaesitum olim fuit inter agrestes:
Cur Amor haud unquam laeditur igne suo;
Sed tantum aut hos, aut illos ioculariter urit
Vexatque, ad nostros liber is usque dies.
Hic tenero aiebat nequaquam in corde puelli
Posse adeo saevis ignibus esse locum;
Ille venustatis vel florem aptum esse negabat
Pupum, omnes forma qui anteat, illicere.
Optime at Elpinus: Vivat sibi liber ut ipse,
Est vittatus Amor, pulcra nec ora videt.
Vos quoque, libertas, pueri, si est aurea cordi,
Cingite villa oculos, quaeso, neque aspiciite.

IV.

Hanc ego quo posui, memini bene, tempore plantam,
Quae modo, Thyrsi, suas tollit in astra comas.
Florebant tenerae prima lanugine malae,
Quaeque tibi est aetas, haec mihi forsitan erat.
Ab quantus sudor! quanta et fuit ars adhibenda,
Staret uti a parva sospes et incolumis!
Iam quoties illam defendi a frigore brumae!
Arentem quoties alluit unda pedem!
Quintum abiit lustrum; et iam nix legit alba capillos,
Et poma haec sudor, munera prima, tulit.
Nec fruatur hisce diu, tumulandus paene: labori
Magno, ceu, merces quantula sero venit!

V.

Ad rivum loquor hic: Obstacula cur, cedo, vitans
Omnia, procurvis labere marginibus?
Torrenti absimilis, qui avulsa rupe superbus
Secum praecipiti flumine saxa rotat?
Cullor ego pacis, pugnandi et stulta cupido
Me latet (ore suo candidus ille mihi).
Si cautes obstant, resuens ego lenis, amice
Osculor, atque alio tramite flecto pedem.
Inter saxa meus quod si manet integer humor,
Haud piget obliquam me tenuisse viam.
Quandoquidemque vorax et mi mori in aequor eundem
Vel cito vel sero, leniter isse placet.

VI.

Flos erat in silvis ortus; quibus alma voluptas
Suavis odor pariter, purpureusque calyx.
Verum aderat dumus, qui saepe cruenta soleret
Nunc his, nunc illis vulnera ferre viris.
Contulit huc tandem se armatum pastor, et alle
Indignans, pravo tanta quod ausa forent,
Abscidit, stravitque solo; formosus at ictu
Lethifero cecidit flosculus ille simul.
Demiratus ego: Cur, sodes, poena duorum,
Clamavi, si qui laederet, unus erat?
Flos perit, ut quisvis exemplo edoctus ab illo,
Rettulit, horrescat sordibus ire comes.

(Ad proximum numerum).

Latine vertit IOANNES BATTANIUS.

crula, et quamplura ex aere, ferro, marmore. Quid nunc de his, qui nuper credebant et praedicabant scribendi artem Mycenaeis ignotam? Atque haec supellex quotidie crescit idolulis, betululis, lamnis; et haec omnia scripta sunt signis accuratius, exiguis, hieroglyphicum quid habentibus, parumper vero diversis ab iis, quae Gnessiae tradunt effossiones. Atque hinc licet arguere scribendi artem septem aut octo saeculis innotuisse prae graecis inscriptionibus, notis Phoenicibus exaratis. Quamdiu vero Cretae fuerunt, si iam eo tempore diversitas intra regionem et regionem eiusdem insulae invaluerat? Ingens Italis locus vindicavit maiorum suorum gloriam; saepius quippe Vergilius Cretam Etruscis Teucrisque consanguineam dixit.

G. P.

DE AMERICANARUM RERUM OSTENTU
AD URBEM UROPOLIM

I.
De urbe Uropolitana Buffalo.

EX porrectum et caeruleum lacum!... Aura leniter spirante, undae nunc acclives assurgunt, nunc declives se demittunt, quasi mutuo se reficiant ludo. Undique velivolae et vapore actae naves aliaque navigia, quae citato cursu aquas sulcant, procul in conspectum veniunt. Profecto! universa naturae amoenitas oculis magis recreat; namque ad lacum Erie adstamus, ad quem, relicta Vashingtonia, magnis itineribus tandem pervenimus.

Lacus Erie unus ex quinque ingentibus illis et egregiis Americae lacibus est, quorum magnitudo et amoenitas omnibus viatoribus iure admirationi sunt. Quae vero regiones lacum circumdant, eae plerumque aequae, nullique conspiciuntur montes; qui si adessent, naturae amoenitas oculis gratior esset atque iucundior. Immensam autem lacus magnitudinem tum effingere licet, quum, adhibito geographiae studio, compertum habuimus, lacum ducenta viginti milliaria longum esse et quadraginta octo milliaria latum.

Quo cognito, in lacum denuo prospicientes facile animadvertimus, omnia, quae videmus, navigia Uropolim cursum tendere. Itaque quum et nobis firma stet sententia illuc propere contendere, veloci naviculae laeti insiliamus et, prora aquas quiete sulcante, Uropolitanae historiam breviter anquiramus.

Uropolis, seu Buffalo, quae urbs ab usu Americano nomen accepit, minus antiqua est, quam inclyta. Quippe oppidum anno 1801 aedificatum, et anno 1813 militum statio factum, eodem anno, quum bellum Canadam inter et Foederatam Rempublicam flagrabat, ab Anglis victoribus igne deletum est. Pace restituta, oppidulum denuo aedificatum, quum commercium, fortuna adspirante, quam maxime floreret, iam anno 1832 dignum evasit, quod « urbs » declararetur; nam, quum anno 1825 canalus ille eximius, qui flumen Hudson et lacum Erie coniungeret, tandem perfectus esset, Uropolis et commercio et divitiis gradatim locupletata est. Paulo post permultae viae ferreae, quae suum in urbem dirigebant cursum, non parum commodi attulere et utilitatis. Quibus rebus fieri non potuit, quin, operosis Americanis ductibus, urbs industria, situ ad commercium idonea, magis magisque in dies amplificaretur.

Lacu Ontario ad septentriones versus non longe distante, urbs eo loco, quo flumen illud Niagara e lacu Erie effluit, amoene sita, sese iuxta fluminis

ripam quinque milliaria extendit. Quocumque oculos curiosi coniecimus, purae viae, bene stratae, birotis hodiernis aptissimae, plerumque arboribus umbrosis — mirabile visu — consitae et ornatae, vere recreant. Quae aedificia ad caelum minantur et quae domicilia humiliora sunt, ea, amoto multo fumo, mundi-tiae speciem prae se ferunt atque elegantiae.

Praeterea in variis urbis partibus quadrata prostant propatula, viridi gramine et monumentis decorata; quae inter loca amoenum Lafayette propatulum sine dubio eminet. Porro venustissima, quae in urbibus Americanis coluntur, viridaria etiam huic urbi magno ornamento sunt. Viae, quae pulchra haec coniungunt viridaria, caelo sudo, variis vehiculis plane refertae mirum praebent aspectum; quo viso, iam nemo inficiari potest, quin permulti Americani, divitiis comparatis, incredibili fruantur luxuria.

Plurimi ex ducentis sexaginta millibus incolarum e Germanis oriundi sunt, qui tamen, ubi primum negotia ex sententia cesserunt, vitae americanae se adeo adiunxere, ut, abiectis patriae moribus, vix quidquam Germanici in iis restaret; quinimo eorum cognomina in anglicam linguam mutata vix possunt recognosci: exempli gratia, cognomina « Kuechnei » et « Kugel », mutatis literis, « Kitchener » et « Cugley » evasere!

Ad hoc urbis situs eo illustrior fit et iucundior, quo facilius ad varia voluptatibus accommodata loca patet aditus. Quippe, cataractis Niagarensibus non longe remotis, ampla illa, quae Grand Island vocatur, insula ad fruendas voluptates apprime commoda prope ab urbe abest. Itaque non iam miramur, quod haec urbs, omnibus consentientibus, constituta sit, in qua illa, quae ingenium et industria americana pepererunt, opera palam proponerentur. Verum de ostentu hoc alias, ne longior sim, dicam.

Valete igitur et quo animo hodie me persecuti estis, eodem et in posterum me persequamini.

Chicago, kal. Iuliiis mcm.

H. DOSWALD.

ARABUM MORES (1)

MAGNA, fateor, cum voluptate versabamur in viridario inter hosce sermones, meque recreabant mirifice suaveolentium herbarum genus, pomorum arborum variae, multiplices et multiformes ubique flores. Erat quoque murmurantium aquarum rivulus, industrie clausus cohibitusque manufactis hinc inde, qui in lacum influebat, ubi varia piscium species. Hospes quaeque explicabat, et aperte dico me plura audivisse et vidisse, quae in libris nostris, qui rem herbariam spectant, minime continentur, aut, si contineantur, leves nos et praeceptores nostri praeterimus. Illic autem non flos, non herba, non arbor, cuius medica virtus dominum lateret, quam ille non doceret, cuius historiam, Orientalibus uti par est, fabellis immixtam non enarraret. Meque obstupescente, addebat, se vix mediocriter tali scientia, apud incolas communi et vulgari, imbutum; hos passim, avorum et abavorum eruditi voce, plura, longe plura cognoscere, et haec tradita fuisse olim in libris *Souliman ben Daoud*, quos periisse confitentur; inde hausta maiores, priscos memoriae mandasse, posteris credidisse; ita nunc magna fide, religione magna servata, et habere, et credere filiis ac filiabus servaturis pariter, et habituris, et credituris. Quae ego, maxime si de remediis, quae ex herbis cuique praesto sunt, agatur, et probo, et laudo; nihil enim experimento certius tot saeculis toties probato; et utinam nostros apud villicos etiam ista valerent!; utinam doctrina haec, utinam haec praxis in scholis agriculturae

(1) Cfr. num. sup.

partem haberet, eamque amplissimam atque honestissimam! Atque illud Vergilii redibat in mentem:

*O fortunati nimium, sua si bona norint
Agricolae!*

Ego, si fas, de libro conficiendo cogito, in quo exemplaria congeram singularum herbarum, singulorumque florum, breviter descriptis morbis, qui beneficiis singulorum pelluntur; sitque hoc ad salutem hominum; ad iucunditatem autem vestram quod attinet augendam, historiunculas illas fabulosas notabo, quae et ad supellectilem litteratorum hominum, qui vos estis, et ad incrementum poesis aliquid conferre videantur. Numquid, si haec ultima mittam, edetis?

At ecce servus quidam duas ferens in argenteo vasculo epistolas, quarum alteram cursor ad rem dimissus, alteram publicus tabellarius portaverant. Solvit nexus legitque Donnetius, et mihi (dimisso servo, iussuque ei dato de curandis parandisque multis duobus totidemque equis ad iter, inclinato sole in occidentum, ceteris autem uti de more quoties herus abiret), mihi, inquam, ait: — Nonne tu curiosus hominum bonis ortus es divis? Una mecum venturus ea videbis, quae nunquam hactenus, resque visas fideli oculorum tuorum testimonio narraturis firmabis. In oppido Baiseiur (nescio an recte scribam, certe ita gallico ore nomen sonaret), quod oppidum pagi pars est, mortuus hac nocte est Sidi-Mohammed-ben-Abdullah-ben-Abubekre (?), vir plenissimae aetatis, atque idem dives; solemni efferetur funere, quo maxime fieri potest; hoc enim placitum praesidi provinciae, apud quem ille plurimum gratia valebat; ita sacerdotibus, nam iis gratiosus erat religione ac donis; denique ita populo, cui semper aderat necessitate aliqua, vel calamitate prementibus. Una viabimus. At quum nostro in pago versetur Minorita quidam sodalis, Aegyptiana sibi credita coenobia invisurus, cumque is circa meridiem in latifundum montanum meum crastino die sit venturus, ibique fortasse aliquandiu moram facturus ut Christianis, qui sunt ibi, consulat, tu mecum una illic adstabis, uti et qua par est reverentia excipiat, et una mecum hospitem soleris adspectu et alloquio. Haec enim monent epistolae.

Laetissimus annui, nam haec ultra desideria mea contingebant, spemque omnem eundi, et abeundi superabant; nihil enim acerbius mihi quam diutius hebdomada eodem in loco morari. Discedimus ergo in tabernam kaffeariam, quam servus matutinus scopis verrens mundaerat, paraverat, et de more quotidiano instruxerat. Plures otiosi illic Arabes, uti semper, sedebant, sermocinantur, fumo, kaffeo, potionibus dabant operam. Donnet in limine stetit, palmisque simul percussis, erexere omnes ora, et in eum intuebantur intenti. Tunc ille: — Gravia vobis annuntio: Sidi-Mohammed... (etc.) praeterita nocte abivit, iamque propior Prophetae magno est!

Tacente Donnet, singuli, sua quisque vice, exclamarunt:

— Allah unus est ingens, et Mahmud Propheta eius!

— Ego — prosequutus est Donnet — abibo in solemnia funeris; quid ad vos, et quid cuique vestrum videtur?

Tunc nonnulli, desidia credo, excusare se quod ire non possent; hic domesticis negotiis districtus, ille valetudine, alius equis deficientibus, alius alio. Composita hora eundi, demigramus; equites fere decem, muli viginti, servi, pedissequi, praecedentes intra triginta plus minusve. Ego semper cum Donnetio meo viam agebam, si tamen via dici posset aspera et praerupta et saxea per montes semita. Viae apud Turcas, si naso aliquam excipiendam invenias, quod vel difficile reor, illic etsi semper aliae, semper tamen eadem sunt. Ubi superatus ascensus montis est, aequa in supremo planities in orientem solem obversa, viridi herba constrata, arboribusque ilignis, roburisque hinc inde saepius frequens.

Sol nobis erat a tergo; deorsum oppidi, in quod tendebamus, domus, muri, viridaria domibus adiacentia apparebant. Tunc mihi Donnet — nam aliis concitantibus equos et longius abeuntibus, nos ferme ultimi equitabamus: — Cave ne, videns nova et risu digna, cave ne rideas; nihil dico tibi, si quid lepidum tibi audieris; nam

bono tuo linguam ignoras. Gravia ex indignatibus tibi possent accidere. Arabes enim morem, ritusque suos acerrimi et feroces asservant. Videsne hos? Credisne animi pietate commotos ad funera venire, an admiratione virtutis? Aere alieno gravati debent heredibus defuncti viri; ideo veniunt bene aliquid sperantes mereri de iis, uti redemptionem debiti producant in annum. Arabibus optima rerum omnium quies; bonum ipsis est comparare divitias, si tamen praecipiti brevique labore possint. Labor autem, cuius tantummodo compotes sint, in militia; si tamen haec tumultuosa sit, praedas polliceatur, et paucis mensibus conficiatur. Sacerdotibus suis morem gerunt in omnibus, et qui sacerdotes iidem et medici, et qui medici iidem sacerdotes.

Tunc ego: — Ecquid opus est medico, si omnes, uti monebas, virtutem herbarum ad medicinam praestandam callent?

— Iure dicis, o sodes; at ignoras esse grave monitum in lege, quo statuitur herbas et medicamenta nihil proficere, nisi certis quibusdam adminiculis religiosis antea sepiantur. Et quid si sepiantur industria omni, et disciplina, et cura? Si in fati fuerit, tu convalesces; sin morieris. Itaque ubi quis aegrescat, maxime si dives habeatur, conveniunt ad eum, acciti vel minus, medici huiusmodi, qui aegrotum per omnia interrogant, palpant, scrutantur; mox inter se secreta quaedam verba et incondita murrant; dein scrutari cubiculum, scrutari domum in lucernis, ut oculis, auribus, olfactu malos ibi spiritus degentes, et causam infirmitatis subicientes, inveniant, atque inde expellant. Si primum non invenerint, aegrotanti dato medicamine, quod ipsi gravi supercilio conficiunt multis admixtis magicis verbis et signis, sequenti redeunt die, iterum malos ibi daemones quaesturi et exacturi; at veniunt tintinnabulis muniti, quae ad omnes angulos, ad parietes omnes, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum per cubicula, per solaria pulsant indefessi. Rursus post haec, medicina confecta ac data, prout antea, abeunt redituri postridie. Et quidem redeunt crepitaculis armati, infernale aliquod cientes per sinus omnes domus, daemones morbiferos eiecuturi. Pharmacum perficiunt tertio. Quarto die bipertito agmine tintinnabulis crepitaculisque utuntur, certatim singuli quem maximum possint rumorem, fragorem edentes; tum clamare, tum sibilare, supplodere, clavos infigere parietibus, ut spiritum ibi latentem occidant, baculis, pedibus, manibus omnia percutere, omnibus precibus maledicere pestifero spiritui... Si aegrescens convaluerit, gratulantur, laetantur, et pecunia, et muneribus domesticis donantur; si aegrotaverit in peiora lapsurus, tunc omnes conclamare simul Mahumetho esse consilium de homine; se vidisse pennas alarum supremas nigricantis angeli circumvolitantis domum, angelum non vidisse Ibil, angelum mortis. Interim aegrotus moritur, fortasse medicaminibus datis maturior, certe tot rumoribus et fragoribus iam semimortuus in finem adactus. Tunc funeris cura heredibus et sacerdotibus, cui heredes multum saepe debent, atque hic... — Tic!, tum!, tah! Bbum!.. Exsili. Igniballistas exprimebant, qui nobis obviam missi fuerant ab heredibus. Interrupto sermone, oppidum domumque intramus.

Sed iam plura scripsi quam volui; requie egeo, et rem aliis litteris prosequar.

A. VIEILLOT.

ANNALES

Mauritani legati in Galliam - Transvaalianae ancipites res - Arabes barbari proelio fracti - Sinenensis pax restituta - Russorum Caesaris nova proles.

MAURITANI legati, quos Delcassé, rerum ad externos apud Gallos administer, suam ad rempublicam mitti obtinuerat, pervenerunt reapse Massilliam, indeque Lutetiam profecti sunt. Tum in ipsis Galliae oris, tum in urbe capite reipublicae magistratus eos maximo honore exceperunt, praecipue

vero Lutetiae, ubi Loubet praeses officio humanissimo voluit honoribus cumulatos. Neque igitur legati coram praeside tantum steterunt ut exturbatam inter Gallos Mauritanosque amicitiam sua visitatione redintegrarent, sed etiam praesidis uxorem visitarunt.

Quae dum Lutetiae caventur, Londinum alii Mauritaniae legati properarunt, ut obortas forte de nimia sua in Gallos benevolentia suspiciones averterent: qui immo et ipsum Roberts ducem solemniter adentes, gladium gemmis contextum, sui imperatoris mandato, dono ei dederunt.

De Transvaaliano bello quae suprema praedictantur ad pacem inclinare videntur. Tradunt enim Botha ducem, qui primas inter Boerorum imperatores agit, inutili bello tandem fatigatum, atque Kitchener imperatoris clementi consilio victum. Hic enim multa in veniam agricolarum ex Anglica colonia perduellium novissima mente fecit vel spondit; unde sunt qui dicant Botha et qui eius imperio subiiciuntur cum suis legionibus equitibusque iam in deditionem venisse. Obstant ne credamus Krüger praesidis imperia atque protestationes, qui cum Botha ducis uxore diu collocutus, iussa certa misit de pace non componenda, nisi utriusque reipublicae libertas redintegraretur. Eadem publice obtestatus est solemniter Leyds doctor, quibus convenire apparent Dewet ducis consilia et opera. Qui quidem, etsi undique Angli eum consecerunt, nova tamen pertentatur in dies, nova molitur inque novos victoriae conatus erumpit. Verum Warmbath ad loca pulsus ab Anglis est non sine clade; ipsius contra milites prope Wilman-s-Rust, Middleburg circa urbem, castrametatos Anglos inopinato aggressi in deditionem venire coegerunt: cum vero captivos abducere per impervia secum impotes essent, eos armis expoliatos solutos dereliquerunt.

Quae cum in Anglia recogitentur non mirum est, praecipue inter factionem gubernantibus adversam, consilia de pace tandem aliquando componenda magis magisque invalescere; vota autem pacifica consequi posse ne quis credat, qui Boerorum libertatem opprimere quovis pretio usque velit.

Orientalis in Africae litoribus per Somaliam provinciam ferbit pariter armorum strepitus. Swayne tribunus, legione instructa, contra barbaros Arabes, Mad Mullalh pseudoprophetae novos asseclas, profectus est: castra autem satis munita dereliquit, ne forte hostes iis potirentur. Qui reapse, bis aggressi munimenta, sese morti incassum voverunt; ignis enim e tormentis bellicis ballistisque invadentes equites peditesque brevi resolvit ac prostravit. Mox qui cum tribuno profecti fuerant hostium post terga devio itinere pervenerunt. Quae cum animadvertissent Arabes seseque iam certa clade circumdari vidissent, per hiantem adhuc viam in fugam citissimam sese converterunt; quae autem facta sit in praesens fortuna passim ignoratur.

Sinensi ab imperio, restituta, prouti affirmant, quiete, milites sociorum in dies recedunt, duodecim legionibus vix in praesidium relictis. Posthaec innotuerunt iam imperialis aulae iussa de ferreo itinere, quod Pechinum petit, parando, ut Imperator una cum magistratibus suis omnibus redire suam in urbem caput brevi queat. Sed tamen heic Belgae divini verbi praecones iam a tumultuante infidelium turba ferro necantur, illic imperiales cohortes, ad

nova vectigalia colligenda missas, quae Europaeis solvenda sunt, concita ad arma plebs aggreditur atque fundit. Toung-fu-siang interea, Europaeis maxime inimicus, iam novas dicitur cogere copias ut seditionem instauret, et Europaeorum ultimam cladem perficiat...

Petropoli imperialis uxor filiam peperit aliam, cui nomen inditum Anastasia: de nova prole suo Caesari concessa Russi laetantur, ceteri populi gratulamur.

POPPLICOLA.

Spatio deficiente, ad proximum numerum caput quod inscribitur:

PUBLICI PER ORBEM COETUS LEGIBUS FERENDIS

AENIGMATA

I.
Spargit me Phoebus, spargit me candida Luna,
Spargit me lampas turicremusque focus.
Me lege retrorsum, praefixa litterula una:
Proh dolor! E patria cedere cogor humo.

II.
Dat finem *pars prima*, movet *pars altera* bilem;
Scit *totum* pravos carpere versiculis.

FR. PALATA.

Ex sociis qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus sortitus gratis accipiet opus, figuris ornatum, cui titulus:

ARNALDO COGGHI

DEGLI ANTICHI RELIQUIARI

DI S. MARIA DEL FIORE E DI S. GIOVANNI IN FIRENZE

Aenigmata a. IV, n. IX proposita his respondent:

1) Mus - tela. 2) Cor - sica.

Ea rite soluta miserunt:

Ed. Bianco; Fr. Xav. Reuss; Th. Vinas Sch. Piar., Roma - Ferd. Kohler e gymn. Schalacensi - Guil. Schenz, Ratisbona - W. Matloch, Meran - Ioan. Cantono Ceva marchio, Vercellis - Valentinus ab Aletrio, Tusculo - Fr. Sallarés Sch. Piar., Sabadello - Herm. Gini, Taurinis aquis - I. Brill; G. Maurer, Bonna Ubiorum - M. D. Le Provost, Briocen - Eug. Sosio, Bormio - Sim. Oliver Sch. Piar., Villanova-Geltrù - I. Wabner, Varsavia - Mich. Vidal; Alois. Lafosteza, Palma in insula Maiorica - Mass. Morello; M. Belli, Portu Romano - Societas philologica Mediolanensis - I. Szymaitis, Opitoloki - H. A. Strong, Lisserpalo - Ver. Carliato, Vicentia - Hld. Guepin, S. Dominico de Silos, ad Burgos - Car. Stegmüller, Sabaria - I. Gras Sch. Piar., Modiliano - Princ. Gordon, Mancunio - P. Alois. a Tabia, Praeneste - Collegium Schol. Piarum Stellae - Ad. Huza, Grybovia - P. Garrone, Pezzana ad Vercellas - Fr. Altobelli S. I., Neapoli - Ios. Crosatti, Poiano ad Veronam - I. Aguilar, Morelia - V. Lommatzsch, Limbach - Ios. Schelllauf S. I., Mariaschein - Alois. Cappelli, Senis - Ad. Skrzyzkowski, Swinice - Iul. Ser-natinger, Dresda.

Sortitus est praemium

IGNATIUS AGUILAR,

ad quem missum est opus, cui titulus:

LE EGLOGHE PESCHERECCE

DI IACOPO SANNAZARO

ED ALTRE POESIE LATINE

con la versione in versi italiani di LUIGI GRILLI.

Sponsor: IOANNES BAPTISTA CIAMPI, iurisperitus.

ROMAE - Ex Officina Forzani et Socii.

SOCIIS MONITUM

SOCCII, qui ad nos litteras miserunt in commentarii bonum aliquid hortantes ne credant, quaesumus, spreta a nobis eorum consilia, quod interdum epistolis responsum minime dederimus: temporis enim angustiae prohibent quominus hoc modo singulis satisfaciamus. Pro certo contra habeant eorum verba magni apud nos esse, nosque sedulo propositis ab ipsis rebus intendere.

Itaque qui, arrepta occasione ex scripto P. d. V. « de Paschali curru et Columba Paschatis Florentiae » cum sequenti A. FUMI scripto conlato « de Divina Spiritus repraesentatione apud Urbevetanam civitatem », certiores fecerunt se aegre ferre plura eaque amoena et decora in operculi pagina inseri, quae, cum totius anni numeri in volumen collecti fuerint, operculo ipso ablato, amittantur, sibi persuadeant nos, re perpensa, ad ipsis morem gerendum esse proclives. Quid autem de capite, quod « Per Orbem » inscribitur, orbis terrarum eventus praecipuos recoleat? Ne maioris momenti argumenta praetermittantur ipsum etiam commentarii corpori, ut ita dicam, adiiciendo, menstruum efficere in animo est. Priusquam vero mutationem hanc aggrediamur, socios omnes ad suam sententiam proferendam vocamus. Numerus plurium diiudicabit!

Vox Urbis.

PER ORBEM

FAUSTA perraro hoc in itinere referre datum fuit, ut facere non possim quin ea praenuncium, quae Melita in insula ad proximas augustales ferias parantur. Pal-veisū aedicula est in Notabile Melitae urbis suburbano, cuius in cacumine Iesu Redemptoris aeneum auratum signum, brevi, si fausta cuncta cedant, micabit. Coetus ad rem Melitae ex primoribus civitatis coiverat, qui et locum eligi et aes colligi, et statuum confici, et erigi denique conlata opera videret. Hi studio assiduo sane et mirabili libellarum ad septem usque millia collegerunt, omniaque tam optime sunt moliti, ut nihil iam, praeter ipsam signi erectionem, reliquum sit. Quod itaque ex ipso aediculae tholo per montium iuga eminebit in totum insulae ambitum, Melitensem terram, tanto iam sacratam fidelium Christi militum sanguine, Redemptori Iesu in saeculum sacram obtestabitur.

Redeundum vero post haec ad assuetam calamitatibus refertam odysseam. Almeida Lusitana urbs procella horribili vastata est, unde sata vineaeque abrasa solo, unde fratres agricolae tres fulmine percussi, unde propagatur iam tempestatis furor ad proxima loca Carello et Valverde, eumque terraemotus minae per meridionalem regni partem comitantur.

Terrae motu pariter agri circa Caracas Venezuelanae reipublicae urbem concussi sunt; dum in Pennsylvania, quae ad Portum-Regalem hiant carboniferae late fodinae, igniti aëris incensione dirutae abditos per suas latebras opifices oppreserunt. Effossorum agmen audax in contubernali salutem descendit in foveas, multaque praestitit ad eos sospitandos; nonnullos tamen peris per ignota prorsus terrae viscera fatale fuit.

Liserpalo in portu, aquosi vaporis vi praepotente, prosiluit in *Helenaë* navigii visceribus candens cortina, circumque adlaborantes nautas, deiecit fragmentis, mala morte interfecit. Germani similia viderunt Kiel in portu, dum Ioricatam navem in fluctus primum immittunt. Trabes enim duae ad eam fulciendam defixae igne repente correptae corruerunt, opificesque ruina sua et flammis necarunt.

Procellarum ac tempestatum maximam perniciem lugent incassum Galli agricolae, qui Carmeaux urbis circa moenia morantur, valles suas

fertiles aquis obrutas, pontesque tumente earum rabie divulsos, fruges fructusque densa grandine prostratos videntes. Dani lamentabili choro accedunt, multis e sui regni provinciis, Italique etiam omnes, qui Pedemontem vel Longobardiam ceterasque subalpinas regiones incolunt. Vix enim candidis ex alpium iugis nix aestu resoluta est, rivos, torrentes, flumina, lacus inflavit, tumefecit, undasque praeter aggeres impulit ad subiectas planities inundandas; quae quanto frugum pecudumque detrimento acciderint quisque coniectabit. Contra hinc inde nunciatum est hiemis rigores non esse remissos, prouti Perth in Scotorum provincia, quae his adamussim diebus, nive indesinenter cadente, sua iuga iterum albicantia vidit.

Marinae procellae montanis succedunt; earumque furore obstupescunt adhuc Iberi nautae Almeriae portus incolae, qui ex Gallicā classi toto cursu aufugere per obstrepentes fluctus navigia admirati sunt; ne dicam de piscatoriis aut mercatoriis navibus suis, quae ad portus antemurales properarunt veluti unum ad propugnaculum salutis.

Operariorum desertiones dinumerare si velim, quae quindenos per dies in ita, compositae, renovatae, repressae, expletae sunt, volumen atramento compleam. Itali, Galli, Iberi obnoxii civili huic morbo praecipue videntur; mox ingenti desertorum multitudini accedere sese Hungari parant, Acinci iuxta moenia.

At dum haec ubique gentium geruntur, Rigae, ad Baltici maris litora, publica solemnisque inauguratur industrium artium recensio ad centenariam illius urbis solemnitatem celebrandam. Quarum ferme opera quae commoda centum per annorum curriculum hominibus parta sint innumerabilia esse scimus; incommoda autem quae in communem vivendi condicionem vicissim irrepserint, haec, quam lugemus, desertionum consuetudo luce clarius edocet.

Miserrima enim toties contingere oportet quoties incultum hominum ingenium non nisi quae terrae sunt appetat, quae tamen etsi forte aliquando assequutus fuerit, inania, vana, falsa omnia experietur. Exemplo et monumento fuit recens Ucewski ille Russus ex urbe Grazkow, qui licet Croesi opibus dives, fodinarumque rusarum maximus dominus esset, tamen infelici animi cura laniatus pulsusque est adeo, ut sese sub ferrearum vehum rotas proiecerit, et pessimae morti tradiderit.

Ferialia excipiant contristatam tot malis viam. Berolinenses enarrabunt, qui in celeberrimo marmoreis signis urbano foro, post Caesarum et principum suae gentis statuas detectum mox praebuerunt monumentum Othonis Bismarckii memoriae sacrum. Viro sane Germanici imperii adsertori decebat Berolinenses marmoreum signum perquam ditissimum ponere. Dedicatiois orationem De Bulow, imperii cancellarius, eloquentissime habuit, viri laudes contexens, qui Germanorum summus et Germanicae potentiae primus artifex evasit. Quot plausus ex immensa multitudine in perorantem sint elati nemo dixerit; tunc autem patriae atque imperatoriae familiae omnia populi universa voce iterata, quum Wilhelmus ipse Caesar omnium primus lauream coronam, inter ovantem turbam, ad signi pedes appendit.

VIATOR.

VARIA

Rhinoceros albus.

De hoc, apud africanos venatores, quasi de Phoenice sermo erat. Existisse credebatur; nemo viderat vivum; itaque aut de eo fabulari, aut exstinctam inconsulta venatione speciem plerique ferebant. Nunc res in aperto est; quippe praefectus provinciae, quae Natal dicitur, cum incederet silvas perscrutaturus intactas, una cum suis quinque rhinoceros albos pascentes vidit ad confluentia Umfolotiorum. Apud hosce steterunt progressi, et proximi intra metra circiter duodeviginti. Belluae primum incuriosae, mox, odoratu monente aliquid subesse periculi, abierunt. Iussum itaque, cautumque poenis durissimis mulctae et carceris ne quis terreat, laedat, occidat ex hisce, ut species, ad exiguum redacta numerum, servetur, nec dispereat penitus a terra; non enim supra viginti rhinoceros candidi vivere putantur.

*

Ioci.

Indicia febris deficientia.

Aegrota medico: — Integra me nocte, Aesculapi mi, febris me divexavit. — Aesculapius: — Obriguisti ne, domina, frigore? — Infirma respondit: — Ad rigorem, et ultra. — Adeone, ut stridor dentibus esset? — Aegrotans: — Minime experta sum stridorem dentium. — Eccur? — Quia dentes, ut vides, singulis noctibus, dormitura super abacum depono.

P. d. V.

* FIDES *
quod musicum organum
STRADIVARIUS

CREMONENSIVM ARTIFEX CELEBERRIMVS

CONFECIT

Romae veneunt.

Negotium agitur apud Commentarii VOX URBIS administratorem, ROMAE, via Alessandrina, 87.

LIBER (vulgo "ALBUM,")
praecipua Urbis referens, pulcritudine insignis atque, commentarii *Vox Urbis* moderatore iubente, expresse conflatus, apud eundem commentarii administratorem, ROMAE, VIA ALESSANDRINA, 87, ven. lib. 1.50.

DUBIA ET RESPONSA SUPER EXTENSIONE IUBILAEI ANNI MCM ad universam Ecclesiam proposita in commodum confessoriorum a THOMA ARIZOLI Missionario Apostolico Imperiali, Sacrae Poenitentiariae officiali.

Dubia huiusmodi explicant facultates quas Summus Pontifex concedit in ordine ad Iubilaeum exercendas et complectuntur praecipuos casus qui in Iubilaeo proponuntur. Responsa sacrae Poenitentiariae, etiam recens data, quae opus fuit memorare, memorantur. Accedunt Constitutio pontificia super extensione Iubilaei et, maxima ex parte, *Monita* ex Constitutionibus Benedicti XIV de usu facultatum confessoriarum tributarum excerpta.

Opusculum venit lib. 0.50 apud comm. *Vox Urbis* administratorem, Romae, via Alessandrina, 87.

FIGURAE URBIS ROMAE

ARTE PHOTOGRAPHICA EXPRESSAE

COLLECTIONES VARIAE ET NUMERO ET PRETIO

Veneunt apud comm. VOX URBIS Administratorem.

URBIS E IANICULO MONTE PROSPECTUS

(m. 1.10 x 0.24)

qui sociis commentarii VOX URBIS dono datur,
venit singillatim L. 2.50

apud comm. VOX URBIS Administratorem.

SI QUIS PLURA REQUISIVERIT HUIUS PROSPECTUS EXEMPLARIA
EA MINORI ACCIPIET PRETIO.

Nuperrime prodiit

LOLLIUS, sive de provecta latinitate, PETRI ANGELINI
liber, constans
paginis cix, excerptus ex Commentario *Vox Urbis*. - Venit lib. 1.50,
apud eiusdem Commentarii administratorem, ROMAE, VIA ALESSANDRINA, 87.

Ciapponi Franciscus et Soc.

OFFICINA

ANAGLYPTIS, GEMMIS CONCHISQUE CAELANDIS

PRAESERTIM IN REDDENDIS FIGURIS

PHOTOGRAPHICE EXPRESSIS

TEMPERANTIA IN PRETIO - DILIGENTIA IN OPERE

ROMAE - Via Sistina, 129 - ROMAE

LE LAUDI LATINE

E

IL CANTICO DEL SOLE

DI

SAN FRANCESCO D'ASSISI

S. Maria degli Angeli, presso Assisi, tip. della Porziuncola, 1897

Hoc libello praeter venustam praefatiunculam a Paulo Sabatier, viro rei longe peritissimo, conscriptam, continentur *laudes latinae* cum interpretatione italica, *Canticum Solis*, necnon illa *Speculi perfectionis* capita, quae *Cantici* originem exponunt, aliaque permulta. Libellum, quem proxime alii subsequenter ad parvam *Bibliothecam Franciscanam* comparandam, **Iulius Salvadori**, litteris tradendis doctor egregius, maxima edidit cura. Romae apud commentarii *Vox Urbis* Administrationem venit L. 0.50, in pauperum levamen.